

Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ndeki Seleukos Krallığı Sikkeleri

Ümit KUMARGAL¹ ve Korkmaz MERAL²

Öz

Bu çalışma, Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi koleksiyonuna müsadere, satın alma ve bağış yoluyla kaydedilen on dokuz farklı Seleukos Kralı'na ait farklı tiplerde ve farklı darphanelerde darp edilmiş toplam 169 adet sikkeden oluşmaktadır. 1'i altın, 23'ü gümüş ve 145'i bronz olan sikkeler, I. Seleukos Nikator'un krallık döneminden başlayarak I. Philippos Philadelphos dönemine kadar olan Seleukos Kralları'na ait sikkeleri kapsamaktadır. Sikkelerin krallara göre dağılımı şu şekildedir; I. Seleukos Nikator (10), I. Antiochos Soter (14), II. Antiochos Theos (6), II. Seleukos Kallinikos (1), III. Seleukos Keraunos (19), III. Antiochos Megas (9), Axaios (1), IV. Seleukos Philopator (4), IV. Antiochos Epiphanes (25), I. Demetrios Soter (9), I. Aleksandros Balas (25), II. Demetrios Nikator (3), VI. Antiochos Dionysos (9), VII. Antiochos Euergetes (9), II. Aleksandros Zabinas (2), VIII. Antiochos Grypos (7), IX. Antiochos Kyzikenos (6), I. Philippos Philadelphos (5) ve I. Philippos Philadelphos tipli (5). Sikkeler, BMC The Seleucid Kings of Syria, E.T. Newell ve Artur Houghton-Catharine Lorber-Oliver Hoover'in (2002 ve 2008) oluşturdukları kataloglara göre kronolojik olarak tarihlendirilmiştir. MÖ 312/11-64 yılları arasında yaklaşık 248 yıl hüküm süren Seleukos Krallığı'nın bu süreç içerisinde yaşanan taht kavgalarından dolayı aynı zamanda farklı bölgelerde iki kralın yönetimde olması ve Ptolemaios kökenli Seleukos kraliçelerinin yönetimdeki etkileri ve bu etkilerin sikkeler üzerinde yansımaları da değerlendirilmiştir. Krallığın hâkimiyeti altındaki topraklardaki sikke dolaşımı ile birlikte, sikkelerin darp yerleri, kalıpları ve tedavül kronolojisi ortaya koyularak bilim dünyasına sunulacaktır. Ayrıca Roma'nın idaresi altında I. Philippos Philadelphos posthumous sikkeleri MÖ 17/6 ya da 14/3 tarihlerinde tedavülden kaldırıla kadar birkaç değişiklik ile darp edilmişti. Bu sikkelerden de 5 adet incelenmiştir. Katalogda birden fazla aynı tipte olan sikkeler vardır. Bu sikkeler arasında en belirgin olan seçilmiş ve katalog numarası ile eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seleukos Krallığı Sikkeleri, Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Hellenistik Dönem Sikkeleri, Antiocheia Orontes

Coins of the Seleucid Kingdom in the Elazığ Archaeology Museum

Abstract

This study consists of a total of 169 coins belonging to nineteen different Seleucid Kings, of different types and minted in different mints, which were recorded in the collection of the Elazığ Archaeology and Ethnography Museum through confiscation, purchase and donation. The coins, consisting of 1 gold, 23 silver, and 145 bronze, comprise coins of the Seleucid kings from the reign of Seleucus I Nicator to the reign of Philip I Philadelphos. The distribution of coins according to kings is as follows; Seleucus I Nicator (10), Antiochus I Soter (14), Antiochus II Theos (6), Seleucus II Kallinikos (1), Seleucus III Keraunos (19), Antiochus III Megas (9), Axaios (1), Seleucus IV Philopator (4), Antiochus IV Epiphanes (25), Demetrios I Soter (9), Alexander I Balas (25), Demetrios II Nicator (3), Antiochus VI Dionysus (9), Antiochus VII Euergetes (9), Alexander II Zabinas (2), Antiochus VIII Grypos (7), Antiochus IX Kyzicenus (6), Philippos I Philadelphos (5) and Philippos I Philadelphos type (5). The coins were dated chronologically according to the catalogs created by BMC The Seleucid Kings of Syria, E.T. Newell, and Artur Houghton-Catharine Lorber-Oliver Hoover (2002 and 2008). The Seleucid Kingdom, which reigned for approximately 248 years between 312/11 and 64 BC, was also evaluated due to the conflicts over the throne between two kings in different regions. The influence of the Seleucid queens of Ptolemaic origin on the government and the reflections of these influences on the coins are also evaluated. The coin circulation in the lands under the kingdom's rule will be presented to the scientific community, along with the minting locations, molds, and circulation chronology of the coins. Furthermore, under Roman rule, the posthumous coins of Philip I Philadelphus were minted with few modifications until their withdrawal from circulation in 17/6 or 14/3 BC. Five of these coins were also examined. The catalog contains multiple coins of the same type. The most distinctive of these coins was selected and added with its catalog number.

Keywords: Coins of the Seleucid Kingdom, Elazığ Archaeology and Ethnography Museum, Coins of the Hellenistic Period, Antiocheia Orontes

Atf İçin / Please Cite As:

Kumargal, Ü. ve Meral, K. (2026). Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ndeki Seleukos Krallığı sikkeleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15 (2), 810-837. <https://doi.org/10.33206/mjss.1776752>

Geliş Tarihi / Received Date: 02.09.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date: 16.02.2026

¹ Doktora – Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Erzurum, Türkiye, umikumargal23@gmail.com,

 ORCID: 0000-0001-6102-1452

² Prof. Dr.– Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Erzurum, Türkiye, kmeral@atauni.edu.tr,

 ORCID: 0000-0003-4301-3437

Giriş

Makedonya Kralı Büyük İskender'in MÖ 13 Haziran 323'te Babylonia'da varis bırakmadan ölmesinden dolayı komutanları (Diadokhlar-Halefler-Ardıllar) arasında karışıklık çıkmıştır (Tekin, 2021, s. 141). Büyük İskender'in en yakın komutanları imparatorluğu yönetmek ya da belirli bölgelerde idareyi ele almak için birbirleriyle mücadele içine girmiştir. Diadokhlar arasındaki bu çatışmayı ve imparatorluğun parçalanmasını önlemek amacıyla Babylonia'da bir devlet konseyi oluşturulmuştur (Ali, 2023, s. 29). Oluşturulan bu konseyde imparatorluğun nasıl yönetileceği hakkında bir karara varılmış ve imparatorluk toprakları Diadokhlar arasında paylaştırılmıştır (Atav Köker, 2016, s. 12). Asya topraklarının ve imparatorluk ordusunun yönetimi Perdikkas'a, Pamphylia, Lykia ve Büyük Phrygia I. Antigonos Monophthalmos'a, Makedonya ve Yunanistan Antipatros ve Krateros'a, Küçük Phrygia (Hellespontos Phrygia) ise Leonnatos'a verilmiştir (Gürcan, 2024, s. 126). Trakya'yı Lysimakhos'a, Lydia'yı Menandros'a, Kapadokya ve Paphlagonia'yı Eumenes'e, Mısır'ın yönetimi Ptolemaios'a, Kilikya'yı Philotas'a, Media'yı (İran) Pithon'a, Syria'yı Laomedon'a ve Karia'yı ise Assandros'a bırakmışlardı (Atav Köker, 2016, s. 3). Bu paylaşımın dışında kalan I. Seleukos, Perdikkas'ın sağ kolu olarak süvari birliğinin komutasına getirilmiştir (Diodoros, 1963, XVIII, 3). Büyük İskender'in naşını Mısır'dan alıp Makedonya'ya getirmeye çalışan Perdikkas'a, Ptolemaios engel olmuş ve naşa el koyarak İskenderiye'ye defnettirmiştir (Gürcan, 2024, s. 126). Bu durum üzerine Perdikkas MÖ 321'de Mısır'a sefer düzenleyerek Birinci Diadokhlar (Halefler) Savaşı'nı başlatmış (Gülerdoğan-Yılmaz, 2023, s. 46) ve Mısır'a varmadan kamp esnasında çadırında, I. Seleukos'un da içinde bulunduğu subayları tarafından katledilmiştir (Diodoros, 1963, XVIII, s. 36; Tekin, 2008, s. 42). Krateros'da Perdikkas'ın ölümünden kısa bir süre sonra Eumenes tarafından öldürölünce (Diodoros, 1963, XVIII, s. 37; Atav Köker, 2016, s. 4), Diadokhlar MÖ 320'de güç dengelerini tekrar dağıtmak için, Syria'da Orontes Nehri yakınlarındaki Triparadeisos'da toplanmıştır (Özal, 2024, s. 94). Bu toplantıya Büyük İskender'in oğlu IV. Aleksandros ve kardeşi III. Philippos Arrhidaios katılmış olsa da pek bir etkileri yoktu. I. Seleukos Nikator, Perdikkas'ın öldürölmesinde rol oynadığı için MÖ 320'de Babylonia Satraplığı kendisine ödöl olarak verilmiştir (Arslan, 2010, s. 205; Özal, 2024, s. 94). MÖ 316'da Eumenes'i öldürölüp Media (İran) dönüşünde Babylonia'ya uğrayan I. Antigonos ile I. Seleukos arasında sıkıntı yaşanmıştır (Özkaya, 2023, s. 14; Özal, 2024, s. 96). Yaşanılan bu sıkıntıdan dolayı I. Antigonos, I. Seleukos'tan tüm mal varlığını istemesi üzerine I. Seleukos, Mısır'a kaçarak Ptolemaios'tan yardım istemiştir (Özal, 2024, s. 96). Bu durum üzerine I. Antigonos'un güçlenmesinden rahatsız olan Ptolemaios, I. Seleukos, Lysimakhos ve Kassandros tarafından bir koalisyon oluşturulmuştur (Atav Köker, 2016, s. 4; Türkoğlu, 2019, s. 17). Bu koalisyon I. Antigonos'a bir elçi göndererek, elde edilen hazinenin Diadokhlar arasında paylaştırılmasıyla birlikte, Lykia ve Kapadokya'nın Kassandros'a, Syria'nın Ptolemaios'a, Hellespontos Phrygia'sının Lysimakhos'a ve Babylonia'nın tekrar I. Seleukos'a devretmesini istemiştir (Özal, 2024, s. 96). I. Antigonos'da kendisinden istenilenleri reddetmesi üzerine Diadokhlar arasında yeni bir savaş patlak vermiştir. I. Antigonos'un oğlu Demetrios MÖ 312'de Palestine-Gaza'de (Filistin-Gazze) yapılan savaşta I. Seleukos ve Ptolemaios birliklerine karşı savaşmıştır. Savaşın sonunda Seleukos, "Nikator" yani "zafer kazanan" ünvanı almış, Demetrios ise yenilip kaçmıştır (Diodoros, 1963, XIX, s. 90). MÖ 311'de Antigonos, Lysimakhos, Ptolemaios ve Kassandros arasında bir barış müzakeresi imzalanmıştır. Müzakereye göre, I. Seleukos'a (MÖ 312/11-281) Karia, Fenike ve Syria'nın yönetimi bırakılmıştır (Diodoros, 1963, XIX, s. 105; Kınacı, 2017, s. 152). Palestine-Gaza zaferi Seleukos Krallığı için milat sayılmış ve MÖ 312/11 yılı krallığın kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir (Gülerdoğan-Yılmaz, 2023, s. 48). Böylece "Seleukos Era'sı (SE)" da başlamıştır. Barış müzakeresinde büyük bir başarı kazanan ve Babylonia Kralı olan I. Seleukos Nikator, Susa ve Media'yı da egemenliğine katmıştır (Atav Köker, 2016, s. 5). Seleukos Krallığı Hüköl sürdüğü süreç içerisinde özellikle Romalılar, Galatlar, Ptolemaioslar, Armenia ve Pergamon Krallığı ile birçok kez savaşmıştır. Birçok kez de taht kavgaları yaşanmasından dolayı da zaman zaman aynı dönemde iki farklı kralın farklı bölgelerden krallığı yönettiği görölümüştür. Örneğin VIII. Antiochos Grypos ile II. Aleksandros Zabinas, XI. Antiochos ile I. Philippos Philadelphos vs. krallığı birlikte yönetmişlerdi (Temizkan, 2017, s. 36; Özkaya, 2023, s. 30). Ayrıca Grypos'un oğlu VI. Seleukos Epiphanes taht için giriştiği mücadelede X. Antiochos ve IX. Antiochos Kyzikenos'a karşı zafer kazanıp, Batı Kilikya'da bağımsızlığını ilan etmişti (Atav Köker, 2016, s. 26). Yaşanılan taht kavgalarında özellikle Ptolemaios kökenli Seleukos Kraliçelerinin de etkisi önemli derecededir. Seleukos Kraliçeleri (Ptolemaios Kökenli), krallar arasında yaşanan taht mücadelesinde saf tutmuş ve saf tuttuğu krala Ptolemaios Krallığı'nın desteğini de vermiştir (Özkaya, 2023, s. 29). Ayrıca kral eşi öldükten sonra ya da ataları Ptolemaios Krallığı ile arası bozulduğu zaman bir diğer Seleukos Kralı ile evlenip onu desteklemiş ve yönetimde söz sahibi olmuştur (Temizkan, 2017, s. 36). Kraliçeler'in bu etkileri sikkelerin üzerine de yansımıştır, kimi sikkede kralın portresinin yanında kraliçenin portresine yer verilirken

kimi sikkelerde ise Ptolemaios (Mısır) kültleri (İsis, kartal vs.) tasvir edilmiştir. Hatta IV. Anitochos dönemi sikkelerine baktığımızda Ptolemaios Krallığı sikkeleri stilinde ve ağırlık sisteminde sikkeler darp edilmiştir.

Seleukos Krallığı'nın yıkılışı ise, Roma senatosunun MÖ 64 yılında bölgeye gönderdiği Pompeius Magnus, son Seleukos Kralı XIII. Antiochos'u tahttan indirip bölgeyle birlikte krallık topraklarını Roma'nın Syria Eyaleti'ne bağlamasıyla olmuştur (Özkaya, 2023, s. 31). Böylece yaklaşık 248 yıl hüküm süren Seleukos Krallığı tarih sahnesinden silinmiştir (Atav Köker, 2016, s. 29).

Seleukos Krallığı Sikkelerin Tipolojisi

Seleukos Krallığı'na ait bronz sikkelerin ön yüzünde kralların portreleri dışında IV. Laodike büstü ile tanrı, tanrıça ve at başı, aslan başı, Makedon Kalkanı ve gemi pruvası yer almaktadır. Ön yüzde bulunan tanrı ve tanrıçalar; Zeus, Athena, Apollon, Artemis, Dionysos, Eros, Tyche, İsis, Medusa'dır. Ayrıca bazı sikkelerin ön yüzünde lejand ve semboller de bulunmaktadır. Bunlar; Kat. No. 61'de başın arkasında ME, Kat. No. 63'de omzun arkasında yay ve sadak, Kat. No. 64'te omzun arkasında thyrsos ve başın arkasında ME, Kat. No. 74,82,83,86,87'de belirsiz, Kat. No. 81'de, Kat. No. 84 ve 85'te AX, Kat. No. 92-96'da omzun üstünde yay ve sadak. Sikkelerin arka yüzünde yer alan tanrı ve tanrıçalar; Zeus, Dionysos, Athena, Apollon, Artemis, Tyche, Örtülü Tanrıça (Demeter?), Nike, Agathe Tyche ve Agathos Daimon (karşılıklı duruyor)'dur. Tripod, kartal, pruva, yay ve sadak İsis Tacı, baykuş, kantharos, yıldırım demeti ve thyrsos gibi atribütler ile Hint Boğası ve fil vs. gibi hayvanlar ve Dioskur, dioskurların başlığı, trophy ve cornucopiae tasvirleri de bulunmaktadır. Sikkelerin arka yüzünde kralın adı, ünvanı ve quasi-otonom kentlerinin adının yer aldığı lejandlar (Tablo 1), sikkelerin darp edildiği darphaneye ait monogramlar (Tablo 2) ve çapa; I. Antiochos Soter (Kat. No. 11), II. Antiochos Theos (Kat. No. 26-29), III. Antiochos Megas (Kat. No. 57,58), VI. Antiochos Dionysos (Kat. No. 132,134), palmye dalı; III. Antiochos Megas (Kat. No. 59), IV. Antiochos Epiphanes (Kat. No. 81), I. Aleksandros Balas (Kat. No. 106,108,112,119-122), VI. Antiochos Dionysos (Kat. No. 131-135), II. Aleksandros Zabinas (Kat. No. 145), yıldız; II. Aleksandros Zabinas (Kat. No. 145), üç dişli mızrak (trident); I. Aleksandros Balas (Kat. No. 104,105,114,128), tripod; IV. Seleukos Philopator (Kat. No. 61,62), IV. Antiochos Epiphanes (Kat. No. 76) ve cornucopiae (bereket boynuzu); I. Demetrios Soter (Kat. No. 90,91), I. Aleksandros Balas (Kat. No. 109,110), II. Demetrios Nikator (Kat. No. 125,126), II. Aleksandros Zabinas (Kat. No. 146), VIII. Antiochos Grypos (Kat. No. 153) sembolleri bulunmaktadır. Çapa sembolünün Seleukos Krallığı'nın sembolü olarak kullanılmasının nedeni; I. Seleukos Nikator'un annesinin rüyasında, üzerinde çapa sembolünün olduğu bir demir yüzüğü Fırat (Euphrates) Nehri'ne attığını görmesinden kaynaklanmaktadır (Atav Köker, 2016, s. 69). Çünkü bu rüyanın büyük bir krallığın kurulacağına işaret ettiğine inanılmaktaydı. Bundan ötürü de çapa Seleukos Krallığı'nın sembolü olarak kullanılmıştır. Palmye dalı sembolünün kullanımı da coğrafi özelliklere bakılarak Fenike ve Coele Syria'nın fethi ile ilişkilendirilmektedir (Houghton, Lorber ve Hoover, 2008, s. 4). Cornucopiae (bereket boynuzu) sembolünün kullanımı ise Ptolemais Krallığı ile olan akrabalık ve kültürel etkileşimi sonucundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır (Houghton vd., 2008, s. 211; Atav Köker, 2016, s. 69).

Wright, Seleukos Krallığı sikkelerini ikonografik açıdan erken ve geç dönem olmak üzere iki ana dönemde ele almaktadır (Wright, 2005, s. 67). Erken dönem, I. Seleukos Nikator'un Babylonia Satraplığı (MÖ 320) ile başlayıp III. Antiochos Megas ile devam etmektedir. IV. Seleukos Philopator ve oğlu IV. Antiochos Epiphanes'e (MÖ 175) ait sikkelerinin de bir kısım varyasyonları ikonografik açıdan erken dönem özelliği yansıtmaktadır. Geç Dönem'de I. ve II. Geç Dönem olarak iki ana grupta incelemiştir. I. Geç Dönem, IV. Antiochos Epiphanes ile başlayıp VIII. Antiochos Grypos'un annesi Kleopatra Thea ile ortak iktidarına (Kleopatra Thea'nın ölümüne yani MÖ 121) kadar uzanmaktadır. II. Geç Dönem ise, VIII. Antiochos Grypos'tan XIII. Antiochos'a yani Pompeius Magnus'un MÖ 64'te Seleukos Krallığı'na son vermesine kadar ki dönemi kapsamaktadır (Wright, 2005, s. 72).

Apollon'un sikkelerde sıklıkla yer alması Seleukos Kraliyet ailesi için kutsal sayılmasından kaynaklanmaktadır. Hem I. Seleukos Nikator'un ilahi babası hem de I. Seleukos Nikator'un krallığı ile ölümünü önceden bildirmiş olduğuna inanılmaktadır (I. Seleukos Nikator'un annesinin rüyasında gördüğü çapayla işlenmiş yüzüğün Apollon tarafından gösterildiğine inanılmasından ötürüdür) (Wright, 2005, s. 68; Atav Köker, 2016, s. 70). Bu nedenle de Apollon, Seleukos hanedanlığının egemen tanrısı olarak kabul edilmektedir. Özellikle I. Antiochos Soter, II. Antiochos Theos, III. Seleukos Keraunos, IV. Seleukos Philopator, III. Antiochos Megas ve IV. Antiochos Epiphanes'in bazı tetradrahmi sikkelerinin arka yüzlerinde yer alan Apollon'un omphalos üzerinde oturduğu sikke tipi, krallığın erken dönemlerinden itibaren geleneksel arka yüz tipi olmuştur (Morkhlom, 2000, s. 125). Bu arka yüz tipi katalogda bulunan sikkelerde en sık rastlanan tiptir. Bu tipin bulunduğu sikkeler I. Antiochos Soter (Kat. No. 13-19), II.

Antiochos Theos (Kat. No. 25), III. Seleukos Keraunos (Kat. No. 32-50), III. Antiochos Megas (Kat. No. 51), I. Aleksandros Balas (Kat. No. 99-103), VI. Antiochos Dionysos (Kat. No. 127,128)'a ait sikkelerdir. Krallığa ait sikkelerde Apollon'un diğer betimlemeleri, ön yüzünde defne çelenkli ve ya diademli başı ile arka yüzünde Apollon'un ayakta, çıplak, tripod ve lir gibi atribütlerle tasvir edildiği de sıklıkla görölmektedir (Wright, 2005, s. 69). Katalogda yer alan sikkelerde sıkça görölen bir diğer arka yüz tipi de Apollon'un ayakta, sağ elinde ok ve sol elinde yay betimlenen tiptir. Bu tipin yer aldığı sikkeler II. Seleukos Kallinikos (Kat. No. 31), III. Antiochos Megas (Kat. No. 52-55), I. Aleksandros Balas (Kat. No. 104-118)'a ait sikkelerdir. Tanrının tripod ile tasvir edildiği tip ise I. Seleukos Nikator (Kat. No. 9,10), II. Antiochos Theos (Kat. No. 26, 27, 28, 29, 30), ve I. Demetrios Soter (Kat. No. 92) ve sikkelerinde görölmektedir. Tanrı ikiz kardeşi Artemis ile birlikte de betimlenmektedir. Ön yüzde Artemis'in arka yüzde ise Apollon yer aldığı sikke II. Seleukos Kallinikos (Kat. No. 30)'a aittir. Ayrıca Apollon, Athena ile birlikte de kullanılmıştır. Ön yüzde Apollon, arka yüzde Promachos Athena'nın yer aldığı sikkeler I. Seleukos Nikator (Kat. No. 6,7)'a aittir.

I. Seleukos Nikator'un son yıllarında yani MÖ 280'lerin sonlarında Ektabana'dan Küçük Asya'ya kadar olan darphanelerde önemli bir tip olarak kullanılan Medusa başı/boğa tipi Perseus mitolojisi ile bağdaştırılıp Silpios Dağı eteklerinde kurulan Antiocheia'nın başkent olmasıyla ilişkilendirilmektedir (Houghton ve Lorber, 2002, s. 9). I. Seleukos Nikator, Perseus'un Gorgonları öldürdükten sonra Zeus için sunak diktiği Silpios Dağı'nın tepesine Antiocheia kentini kurmasından dolayı, bu tipin bahsi geçen mitoloji ile ilişkili olduğu düşünölmektedir. Fakat Seleukeia Pieria'nın MÖ 246'da III. Ptolemaios tarafından ele geçirilmesine kadar, Syria tetrapolisi içerisindeki diğer kentlerden farksız olması ve MÖ 2. yy'ın ikinci yarısına kadar krallığın tek başkenti olmamasından dolayı, bu tipin Perseus mitolojisi ile bağlantılı Antiocheia'nın kuruluş hikâyesi ile bağdaştırmak pek doğru değildir. I. Seleukos Nikator döneminde Antiocheia Orontes'in ilk bronz sikke basımında, Makedonya'nın başkenti Pella'nın koruyucu tanrıçası Athena Promachos yer almaktadır. Muhtemelen kültsel düşünce kayanaktır. Apollon başı/Athena Promachos tipi Kat. No. 6 ve 7'de görölmektedir. Apollon sikke tiplerinin ortaya çıkması ve Büyük İskender'in adının yerine kendi adını yazdırması, Seleukos Krallığı'nın Büyük İskender'in kişisel mirasından ilk açık kopuşu temsil etmektedir (Houghton ve Lorber, 2002, s. 8). I. Seleukos atası olarak Apollon'u kabul etmiştir. Özellikle Didyma'daki Apollon kehanet merkezini tercih eden I. Seleukos, İon isyanından sonra Persler tarafından kaldırılan kült heykelini geri getirmiş, Syria'da Apollon kültürünü kurmuş ve Daphne'de bir tapınak inşa ettirip içine ünlü heykeltraş Bryaxis tarafından yapılmış fildişi ve altından bir kült heykelini adamıştır (Houghton ve Lorber, 2002, s. 8).

I. Antiochos Soter'in en önemli ikonografik yeniliği kendi portresini sikkelere dâhil etmesi ve ardından gelen krallara emsal teşkil etmesiydi. III. Seleukos Keraunos'un standart arka yüzü, I. Antiochos tarafından tanıtılan omphaloslu Apollon tipinin yeniden canlandırılmasıdır.

Katalogda yer alan sikkelerde Savaş Tanrıçası Athena ve Nike'de tasvir edilmiştir. Athena/Nike tipi, I. Antiochos Soter (Kat. No. 11,12) ve III. Antiochos Megas (Kat. No. 58)'a ait sikkelerde çapa sembolü ile birlikte tasvir edilmiştir. Ayrıca Athena/Baykuş tipi de VII. Antiochos Euergetes (Kat. No. 143)'e ait sikkede görölmektedir.

II. Demetrios Nikator sikkelerinde görölen Agathe Tyche ve Agathos Daimon (Kat. No. 125, 126) ilk olarak I. Demetrios Soter döneminde görölmeye başlamıştır. Demetrios'un Parth seferi ile bağlantılı olduğu düşünölen bu tipin Mezopotamya bronz sikkelerinin arka yüzünde yer almaktadır (Houghton vd., 2008, s. 266). Olasılıkla yerel halkın Demetrios'a verdiği desteği ilan etmekteydi. Fakat Agathe Tyche, İsis ile Agathos Daimon'da bazen Serapis ile özdeşleştirilmesinden ve her ikisinin de cornucopiae tutmasından dolayı yine Ptolemaios Krallığı yani Mısır ile kültürel etkileşimlerinden kaynaklı olduğu da düşünölebilir. Genel olarak baktığımızda hem dini hem de politik anlam taşıyan sikke tipinde, Seleukos Kralları'nın hem ilahi destek hem de tanrılarla olan bağını göstermektedir. II. Demetrios Nikator'a ait bir diğer sikkeye (Kat. No. 124) baktığımızda yine arka yüzde cornucopiae bulunmaktadır.

Katalogda ön yüzde Zeus, arka yüzde atribütlerinden yıldırım demeti görölen I. Seleukos Nikator (Kat. No. 1) ve I. Antiochos Soter (Kat. No. 24) sikkelerinde, arka yüzde kartal görölen tip ise Axaios (Kat. No. 60) ve IV. Antiochos Epiphanes (Kat. No. 68)'e ait sikkelerde görölmektedir. Ayrıca Zeus'un atribütlerinden arka yüzde yıldırım demetinin yer aldığı IX. Antiochos Kyzikenos (Kat. No. 154-156) ve bir kartalın (ayakta) betimlendiği VIII. Antiochos Grypos (Kat. No. 149-152)'de bulunmaktadır. Seleukos Krallığı sikkelerinde savaş ve seferleri temsilen savaş filleri sıklıkla kullanılmaktaydı. I. Seleukos Nikator, Hindistan Kralı Khandragupta'dan savaş ganimeti olarak 480 fil almıştı ve bu filler sayesinde Seleukos Krallığı savaşlarda birçok zafer kazanmıştı. Kazanılan bu zaferlerden sonra da sikkeler üzerinde sıkça tasvir edilmiştir. Bahsi

geçen filler katalogda III. Antiochos Megas (Kat. No. 57), IV. Antiochos Epiphanes (Kat. No. 73,76) ve I. Demetrios Soter (Kat. No. 97,98)'e ait sikkelerde yer almaktadır. Kat. No. 57'de ön yüzde Apollon, Kat. No. 73'de ön yüzde IV. Laodike yer alırken Kat. No. 76, 97 ve 98'de ise at başı ile tasvir edilmiştir. Ayrıca Kat. No. 57'de arka yüzde tasvir edilen savaş fili, çapa sembolü ile betimlenmiştir. Newell, III. Antiochos Megas döneminde kullanılan fil tasvirinin doğu seferindeki zaferi anısına en erken MÖ 205'e tarihlendirirken (Newell, 1978, s. 218), Houghton ve Lorber ise fillerin Axaios ile yapılan savaşlar esnasında ilk kez kullanıldığını ve bundan ötürü de fil tipinin daha erken bir tarihte betimlenmiş olabileceğini ifade ederler (Houghton ve Lorber, 2002, s. 354).

IV. Seleukos Philopator sikkelerinde yer alan Dionysos/pruva tipi, Doğu'nun fetihlerinin koruyucusu Dionysos'u anmak için tasvir edildiği düşünülmektedir. Fakat Dionysos ile birlikte pruva atribütünün görülmesi pek alışık bir durum değildir (Houghton vd., 2008, s. 5).

IV. Antiochos Epiphanes döneminden itibaren ön yüzde tasvir edilen kral portrelerinde ışın tacı görülmeye başlamıştır. Seleukos Krallığı sikkelerinde bir yeniliktir ilk defa görülmektedir. Krallar, bu ışın tacını sikkelerde başına koydurarak bir tanrı gibi yani Güneş Tanrısı Apollon ya da Helios gibi görünmek amacıyla kullanmıştır (Wright, 2005, s. 72). Fakat Apollon'un ışın taçlı benzeri bir betimleme ile gösterildiği tek bir örnek bile görülmemiştir. Yaklaşık MÖ 173/2'den sonra Kilikya ve Fenike/Coele Syria'dan Babylonia'ya kadarki krallık topraklarında (Antiocheia Orontes ile Basra Körfezi'ndeki Antiocheia arasındaki on üç kent) çoğunlukla bronz sikkelerde görülmekte ve evrensel olarak değil yerel olarak kullanılmaktaydı. Örneğin, Mopsus, Apameia (Orontes), Aegeae ve deniz kenarındaki Laodikeia'da ışın tacı, diadem ile birlikte tasvir edilmiştir. Issus üzerindeki Alexandria'da ise kralın ışın taçlı başı Makedon kalkanının merkezine yerleştirilmiştir (Houghton vd., 2008, s. 4). Katalogda başında ışın tacı olan kral portrelerinin IV. Antiochos Epiphanes (Kat. No. 67,71,72,77-87,89), VI. Antiochos Dionysos (Kat. No. 127-129,131-135) ve VIII. Antiochos Grypos (Kat. No. 148-152) sikkelerinde yer almaktadır. IV. Antiochos Epiphanes döneminde Mısır tanrıları İsis ve Serapis, Antiocheia Orontes'in "Mısırlaştırıcı" bronz serisinde sıra dışı bir şekilde yer almıştır (Houghton vd., 2008, s. 49). Kat. No. 69 ve 70'de ön yüzde İsis başı yer alırken arka yüzde Zeus'un atribütü olan kartal tasvir edilmiştir.

VI. Antiochos Dionysos'a ait sikkede yer alan at sırtında Dioskur tipi (Kat. No. 129), Tryphon'un kişisel icraati ve tamamen Seleukos geleneginden kopuşu temsil etmektedir. Syria'da tapınım gören Dioskular'ın Seleukeia Pieria yakınlarında bir tapınakları vardı ve ayrıca Tripolis'te de ayrı bir saygı görmekteydiler (Houghton vd., 2008, s. 317).

VII. Antiochos Euergetes'in sikkelerinde görülen Eros başı/İsis Tacı tipi (Kat. No. 136-142), muhtemelen kralın yönetimini destekleyen kraliyet evliliğini yani Kleopatra Thea ile olan evliliğini sembolize etmekteydi. Athena/baykuş tipi (Kat. No. 143), muhtemelen John Hyrcanus'a karşı düzenlenen sefer ile bağlantılıydı ve arka yüzünde çift taraflı bir cornucopiae yer alan Marisa'nın daha küçük sikkesi gibidir (Houghton vd., 2008, s. 353).

II. Aleksandros Zabinas'a ait sikkede yer alan Dionysos başı/Kanatlı Tyche tipi (Kat. No. 146), olasılıkla Tyche ve Nike kültlerine imada bulunmaktadır. Ayrıca Tyche ve Nike'nin II. Aleksandros'u bir bilinmezlikten krallığa taşıdığına ve kendisine verilen talihle başarı elde etmesini sembolize etmektedir (Houghton vd., 2008, s. 443).

Kleopatra Thea ve VIII. Antiochos Grypos'un ortak saltanatına ait sikkenin arka yüzünde yer alan yatkı amphora üzerinde baykuş tipi (Kat. No. 148), Atina'nın "Yeni Stil" gümüş sikkelerinden üretilmiş ve muhtemelen VIII. Antiochos Grypos'un Atina'daki eğitimine atıfta bulunulmuştur (Houghton vd., 2008, s. 470). I. Geç Dönem Seleukos Krallığı sikkelerinde çoğu kralda, özellikle Ptolemaios Krallığı'nın (Mısır) etkisindeki Coele Syria ve Fenike darphanelerinde Ptolemaios kültürünün bir etkisi ile arka yüzde kartal (ayakta) yer almaktadır (Wright, 2005, s. 74). Katalogda bu tipe örnek olarak VIII. Antiochos Grypos (Kat. No. 149-152)'a ait sikkeler bulunmaktadır. Burdaki sikkeler Antiocheia Orontes darphanesine ait olup ön yüzünde kralın ışın taçlı portesi ile arka yüzde ayakta duran kartal betimlenmiştir. Bu konuya örnek olan ve yukarıda bahsettiğimiz IV. Antiochos Epiphanes'e ait ön yüzde İsis başı ve arka yüzde kartal betimlemesi olan sikkelerde Antiocheia Orontes darphanesine aittir.

MÖ 169/8'de on beş kente daha ön yüzünde kral portresinin arka yüzde ise kent lejandının yer aldığı quasi-otonom kent sikkeleri darp etme hakkı verilmiştir (Wright, 2005, s. 70). Seleukos Krallığı'nın sembollerine yer verilmeyen, fakat krallıktan tamamen bağımsız olmayan bu sikkelerde yerel kültlere ait önemli semboller yer almaktadır (Wright, 2005, s. 72.). Katalogda IV. Antiochos Epiphanes döneminde darp

edilen 12 adet sikke bulunmaktadır. Bunlardan Mopsus (Kat. No. 66) kentin lejandı ve IV. Antiochos'un diademli başı/tripod, Hierapolis/Kastabala ve Pyramos (Kat. No. 67) kentin lejandı ve IV. Antiochos'un ışın taçlı başı/kartal, Daphne (Kat. No. 71,72) kentin lejandı ve IV. Antiochos'un ışın taçlı başı/Zeus (sağ elinde çelenk), Callirhoen (Kat. No. 77-80) kentin lejandı ve IV. Antiochos'un ışın taçlı başı/Zeus (sağ elinde kartal), Mygdonia (Kat. No. 81) kentin lejandı ve IV. Antiochos'un ışın taçlı başı/Nike, yine Mygdonia (Kat. No. 86, 87) kentin lejandı ve IV. Antiochos'un ışın taçlı başı/Zeus (tahtta oturuyor) ve Epiphaneia (Kat. No. 88) kentin lejandı ve IV. Antiochos'un diademli başı/Artemis tipindedir.

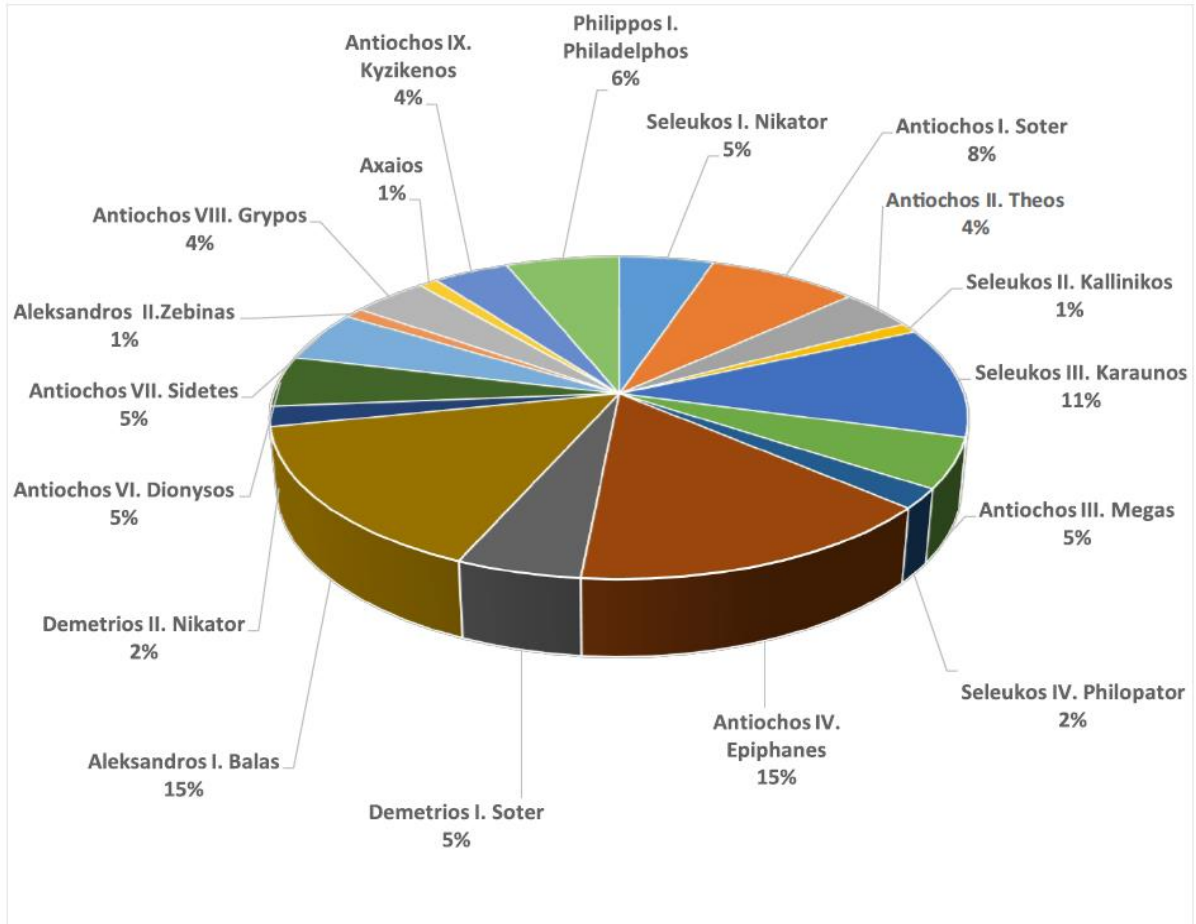
Katalogda ön yüzde I. Philippos Philadelphos'un diademli başı, arka yüzde tahtta oturan Zeus Nikephoros'un sağ elinde çelenk tutan Nike ve sol elinde asan tuttuğu sikkeler (Kat. No. 160-69) yer almaktadır. Bu sikkeler ilk olarak MÖ 94/3-76/5, sonrasında II. Philippos döneminde MÖ 67/6-66/5 ve daha sonra ise Syria'nın Roma'ya bağlanıp eyaleti olmasıyla MÖ 64'ten itibaren küçük değişiklikler ile Roma yöneticileri tarafından Posthumos I. Philippos Philadelphos tetradrahmileri seriler halinde darp edilmiştir (Houghton vd., 2008, s. 622; Atav Köker, s. 83). Bahsi geçen Posthumos tetradrahmi sikkeler, Roma Dönemi'nde dört seri halinde; ilk seri MÖ 69-57, ikinci seri MÖ 57-53/2 (Syria'nın Romalı yöneticileri Aulus Gabinius, Crassus ve Gaius Cassius dönemlerinde), üçüncü seri MÖ 49/8-47/6 ve dördüncü seri ise MÖ 47/6-14/3 yılları arasında darp edilmiştir (Houghton vd., 2008, s. 623; Atav Köker, s. 83). Bu farklı dönemlerde darp edilen I. Philippos Philadelphos tetradrahmi serileri üzerlerinde tasvir edilen monogram ve portre stilleri ile birbirlerinden ayrılabilir. Hem Seleukos Krallığı hem de Roma Dönemi'nde Antiocheia darphanesinde kullanılmış olan monogramlar ve portre işleyiş biçimindeki farklılıklardan ayırım yapmak mümkündür. I. Philippos Philadelphos Dönemi'nde darp edilen, I. Philippos başı/Zeus Nikephoros tipi diğer dönemlerde darp edilen sikkelere göre, I. Philippos'un saçları daha kısa, çenesi sert hatlı ve burnu gagamsı ve kısadır. Seleukos sikkelerinde uzun bir süreden beri kullanılan arka yüzdeki Zeus Nikephoros ise bu seride doğal proporsiyonunda işlenmemiş ve stilistik açıdan bozulmuştur. I. Philippos'un Syria darphane sikkelerinde ise bu durumun tersine figürler yüksek kabartmalıdır. Zeus'un sağ dizi lejandı üstüne doğru uzatılmış ve sol bacağı sıklıkla ön tarafa getirilmiştir. Bu eğilim MÖ 69 ve sonrasında basılan Posthumos sikkelerde de görülmektedir (Atav Köker, s. 84). Antiocheia Orontes darphanesinde geç dönem darp edilen sikkelerde somurtkan dudaklar, gaga gibi birin burun ve şişkin gözler ile farklılaşmaktadır. Roma Dönemi Posthumos Philippos tetradrahmi serilerinde, Zeus tasvirindeki Syria etkileri ve portrelerdeki acemilik açıkça anlaşılmaktadır.

Darphaneler

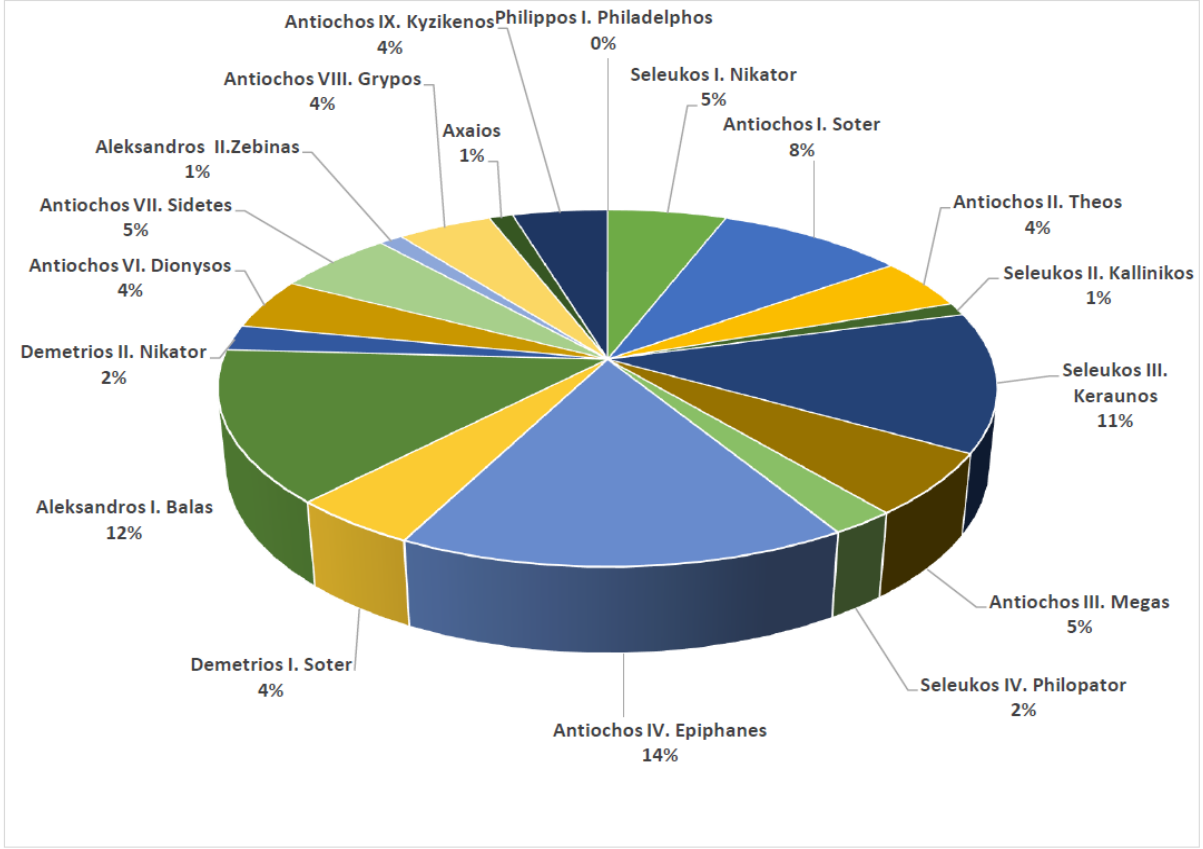
Katalogda Seleukos Krallarından I. Seleukos Nikator (10), I. Antiochos Soter (14), II. Antiochos Theos (6), II. Seleukos Kallinikos (1), III. Seleukos Keraunos (19), III. Antiochos Megas (9), Axaios (1), IV. Seleukos Philopator (4), IV. Antiochos Epiphanes (25), I. Demetrios Soter (9), I. Aleksandros Balas (25), II. Demetrios Nikator (3), VI. Antiochos Dionysos (9), VII. Antiochos Euergetes (9), II. Aleksandros Zabinas (2), VIII. Antiochos Grypos (7), IX. Antiochos Kyzikenos (6), I. Philippos Philadelphos (10)'a ait farklı darphanelerde darp edilmiş toplamda 169 adet sikke yer almaktadır (**Grafik 1-2**). Sikkelerin 1'i altın 23'ü gümüş 145'i bronzdur (**Grafik 3**). Sikkeler krallığın Antiocheia Orontes, Ai-Khanoum, Callirhoen-Edessa, Tigris, Coele-Syria, Alexandrine, Ptolemaios Ake, Seleukeia Pieria, Tarsos, Sardes, Magnesia, Mygdonia-Nisibis, Mopsus, Hierapolis/Kastabala, Daphne, Apameia, Epiphaneia, Aigeia ve Pentalpha gibi darphanelerinde basılmıştır. Darphanelere göre kralların dağılımı adet bakımından şu şekildedir (**Grafik 4**); Antiocheia Orontes: I. Seleukos Nikator (7), I. Anitochos Soter (8), III. Seleukos Keraunos (19), III. Antiochos Megas (6), IV. Seleukos Philopator (4), IV. Antiochos Epiphanes (11), I. Demetrios Soter (9), I. Aleksandros Balas (20), VI. Antiochos Dionysos (3), VII. Antiochos Euergetes (8), II. Aleksandros Zabinas (1), VIII. Antiochos Grypos (7), IX. Antiochos Kyzikenos (3), I. Philippos Philadelphos (5). Tarsos: I. Antiochos Soter (7), IX. Antiochos Kyzikenos (3). Sardes: I. Seleukos Nikator (1), I. Antiochos Soter (5), III. Antiochos Megas (1), Axaios (1). Ai Khanoum: I. Antiochos Soter (2), III. Antiochos Megas (1). Callirhoen (Edessa): I. Seleukos Nikator (1), IV. Antiochos Epiphanes (4). Ptolemaios Ake: IV. Antiochos Epiphanes (3), VI. Antiochos Dionysos (1), VII. Antiochos Euergetes (1). Daphne: IV. Antiochos Epiphanes (2). Hierapolis/Kastabala: IV. Antiochos Epiphanes (1). Mopsus: IV. Antiochos Epiphanes (1). Coele Syria: III. Antiochos Megas (1), I. Aleksandros Balas (1). Magnesia: II. Seleukos Kallinikos (1). Mygdonia (Nisibis): III. Antiochos Megas (1), IV. Antiochos Epiphanes (3), II. Demetrios Nikator (2). Tigris (Dicle): IV. Antiochos Epiphanes (4). Epiphaneia: IV. Antiochos Epiphanes (1). Alexandrine: IV. Antiochos Epiphanes (1). Apameia: I. Aleksandros Balas (13), VI. Antiochos Dionysos (5), II. Aleksandros Zabinas (1). Pentalpha: II. Demetrios Nikator (1).

Katalogda yer alan sikkelerden Antiocheia Orontes darphanesinde basılan I. Demetrios Soter, VI. Antiochos Dionysos, VII. Antiochos Euergetes ve VIII. Antiochos Grypos'a ait toplam 7 adet sikkede Seleukos erası içermektedir. Bunlar; I. Demetrios Soter (Kat. No. 90)'a ait sikkede kralın adı ve ünvanı ile birlikte (SE 161=152/1) erası, VI. Antiochos Dionysos (Kat. No. 129)'a ait sikkede kralın adı ve ünvanlarıyla birlikte (SE 169=144/3) erası, VII. Antiochos Euergetes'e ait sikkelerde kralın adı ve ünvanlarıyla birlikte Kat. No. 136'da (SE 175=138/7) erası, Kat. No. 140'da (SE 177=136/5) erası, Kat. No. 137'de (SE 179=134/3) erası, Kat. No. 139'da (SE 180=133/2) erası, VIII. Antiochos Grypos (Kat. No. 149)'a ait sikkede kralın adı ve ünvanı ile birlikte (SE 192=MÖ 121/0) erasıdır.

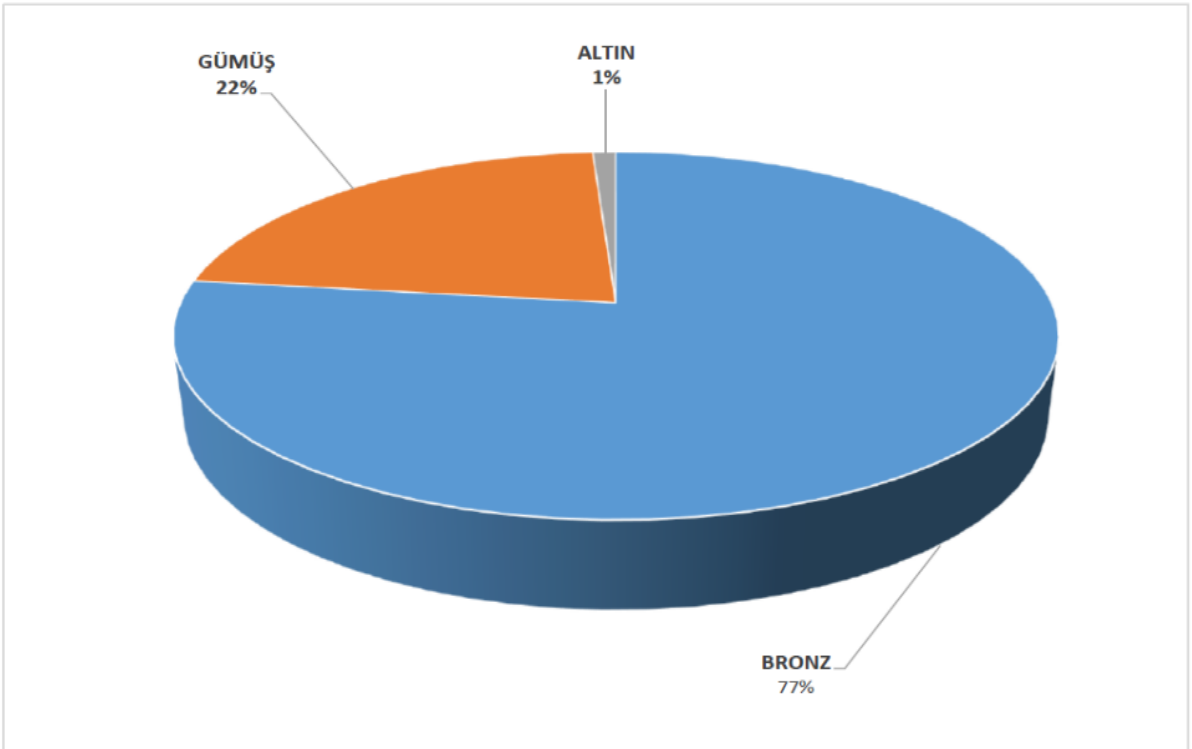
I. Demetrios Soter'e (Kat. No. 90) ait Antiocheia Orontes darplı sikkede, SE 161=MÖ 152/1 tarihi muhtemelen I. Aleksandros Balas'ın Seleukos Krallığı tahtının varisi olarak öne sürülmesiyle meydana gelen taht mücadelesine işaret etmekteydi (Houghton vd., 2008, 152). VI. Antiochos Dionysos'a (Kat. No. 129) ait Antiocheia Orontes darplı sikkede, SE 169=MÖ 144/3 tarihi de muhtemelen Tryphon'un Kleopatra Thea ve VI. Antiochos'u yanına alarak ayaklanma başlatıp II. Demetrios Nikator'u Antiocheia'dan kovarak VI. Antiochos'u Seleukos Kralı ilan ettiği tarihi ifade etmekteydi. Yine Antiocheia Orontes darplı ve VII. Antiochos Euergetes'e (Kat. No. 136) ait SE 175=MÖ 138/7 tarihi olasılıkla, VII. Antiochos'un Apemeia'ya kaçan Tryphon'u yakalayıp idam ettirmesinden sonra tek başına kral olduğu tarihe atıfta bulunmaktaydı (son zamanlarda tek başına krallığı yöneten son kral da diyebiliriz). SE 179=MÖ 134/3 (Kat. No. 137) tarihinde herhangi bir iç karışıklıktan ve doğu seferinden bahsedilmez muhtemelen Yahudilere (John Hyrcanus'a) karşı düzenlenen seferle alakalı olmalıydı. Fakat krala ait altın staterde kendisine Megas Euergetes (Büyük Hayırsever) ünvanını verdiği görülmektedir (Houghton vd., 2008, 352). SE 180=MÖ 133/2 tarihi ise olasılıkla Attika ağırlıklı tetradrahmilerde arka yüzde görülen Athena Nikephoros'a çelenk sunan Nike'nin, yönünün değiştirilip kraliyet ünvanının taçlandırıldığı tarihe işaret etmekteydi (Houghton vd., 2008, s. 353). Yani Nike tuttuğu çelenk ile sağa dönük iken sola dönmüştür. VIII. Antiochos Grypos'a (Kat. No. 149) ait Antiocheia Orontes darplı sikkede, SE 192=121/0 tarihi muhtemelen Kleopatra Thea'nın öldürülmesi ve VIII. Antiochos'un tek başına krallığı yönetmeye başladığı tarihe işaret etmekteydi (Houghton vd., 2008, s. 500).

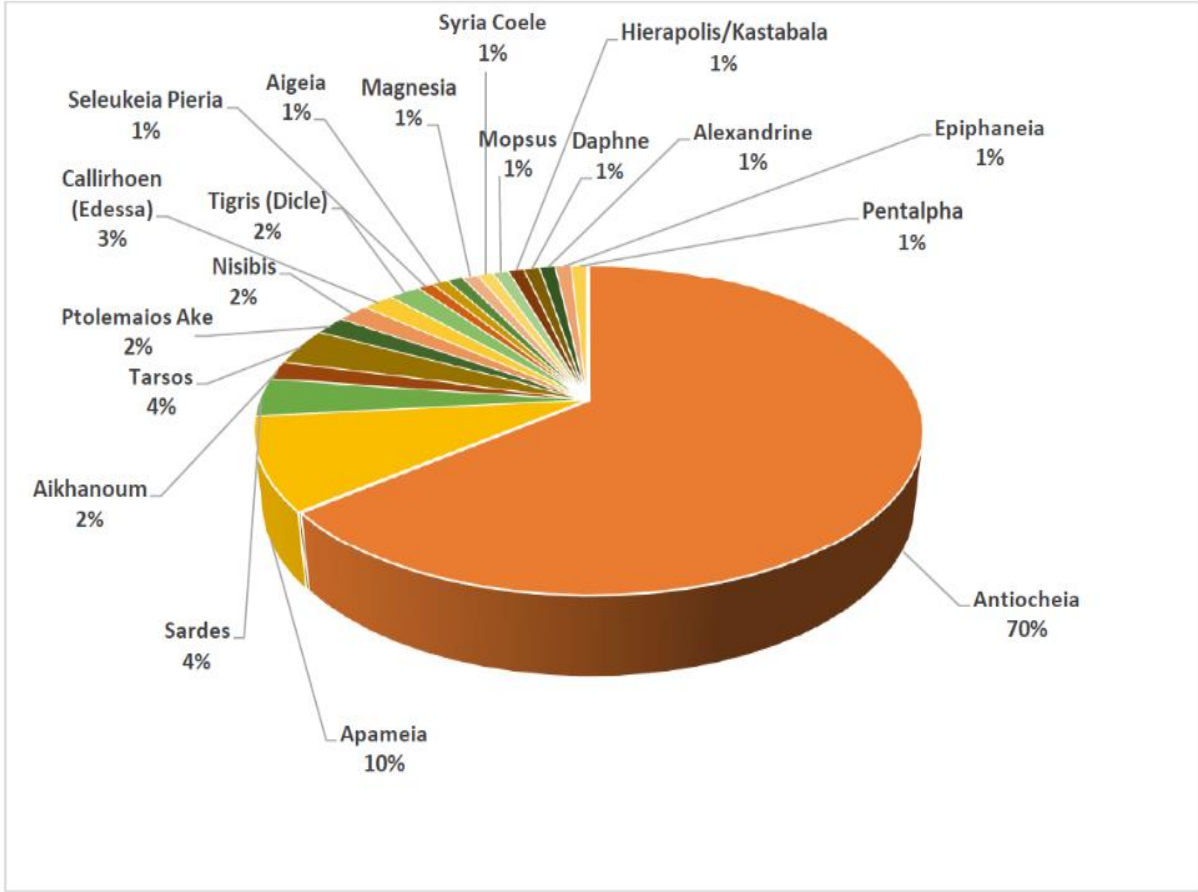
Grafik 1. Seleukos Krallığı sikkelerinin krallara göre yüzdelik dağılımı.

Grafik 2. *Seleukos Krallığı bronz sikelerin krallara göre yüzdelerik dağılımı.*

Grafik 3. *Seleukos Krallığı sikeleri metaline göre yüzdelerik dağılımı.*

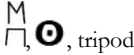

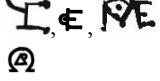

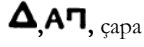
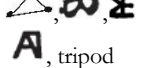

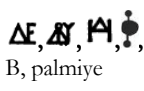

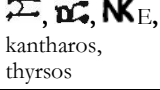

Grafik 4. Seleukos Krallığı sikkelerinin darphanelerine göre yüzdelik dağılımı.

Tablo 1. *Sikkelerin arka yüzündeki kralın adı, ünvanı ve quasi-otonom kent adlarının yer aldığı lejandlar.*

KRAL	LEJANDLARI
I. Seleukos Nikator	ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ
I. Antiochos Soter	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ
II. Antiochos Theos	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ
II. Seleukos Kallinikos	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ
III. Seleukos Keraunos	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΚΟΥ
III. Antiochos Megas	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ
Axaios	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΧΑΙΟΥ
IV. Seleukos Philopator	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ
IV. Antiochos Epiphanes	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥ ΠΙΚΗΦΟΡΟΥ
IV. Antiochos Epiphanes (quasi otonom)	ΜΟΨΕΑΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ ΙΕΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΩΙ ΠΥΡΑΜΩΙ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΔΑΦΝΗΙ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙ ΚΑΛΛΙΡΟΗΙ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΜΥΤΑΔΟΝΙΑΙ ΕΠΙΦΑΝΕΩΝ ΑΡΙΣΤΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ
I. Demetrios Soter	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ
I. Aleksandros Balas	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ
II. Demetrios Nikator	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ
VI. Antiochos Dionysos	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ
VII. Antiochos Euergetes	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ
II. Alexander Zabinas	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Kleopatra ve VIII. Antiochos Grypos	ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ
VIII. Antiochos Grypos	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ
IX. Antiochos Kyzikenos	ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ

Tablo 2. *Bronz sikkelerin krallara ve darphanelere göre monogram ve sembolleri.*

Kral	Antiocheia Orontes	Apameia	Seleukeia Pieria	Sardes	Ai Khanoum	Ptolemaios Ake	Tigris	Callirhoen (Edessa)	Mygdonia (Nisibis)	Magnesia
I. Seleukos Nikator										
I. Antiochos Soter					çapa					
II. Antiochos Theos										
II. Seleukos Kallinikos										
III. Seleukos Keraunos										
III. Antiochos Megas					çapa					
IV. Seleukos Philopator										
IV. Antiochos Epiphanes						pruva kuş				
IV. Antiochos Epiphanes (quasi tonom)										
I. Aleksandros Balas										
II. Demetrios Nikator									cornucopiae	
VI. Antiochos Dionysos		çapa, palmiye								
VII. Antiochos Euergetes										
II. Alexander Zabinas		palmiye, A, dümen								
VIII. Antiochos Grypos										
IX. Antiochos Kyzikenos										

Yöntem

Bu çalışmada Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi envanterine 1971–2021 yılları arasında satın alma, müsadere ve bağış yoluyla kazandırılan Seleukos Krallığı'na ait toplam 169 sikke incelenmiştir. Araştırma sürecinde aşağıdaki yöntemler izlenmiştir:

Envanter İncelemesi ve Sikke Seçimi

Çalışmaya dahil edilecek sikkeler, müze envanter defterleri ve kayıt sistemleri kullanılarak tespit edilmiştir. Seçim sürecinde yalnızca Seleukos Krallığı'na ait olduğu belgelenmiş sikkeler değerlendirmeye alınmıştır.

Fiziksel İnceleme ve Belgeleme

Her bir sikke, müze laboratuvarında uygun aydınlatma koşullarında çıplak gözle ve büyüteç ile incelenmiştir. Sikkelerin ön ve arka yüzleri, yüksek çözünürlüklü dijital fotoğraf makinesi ile uzman kişi tarafından çekilmiştir. Ağırlık ölçümleri dijital hassas terazi kullanılarak, çap ölçümleri ise kumpas yardımıyla kaydedilmiştir.

Tipolojik ve İkonografik Analiz

Sikkelerin tipolojik sınıflandırması, üzerlerinde yer alan kral portreleri, tanrı/tanrıça ve kral betimlemeleri, lejandlar ve semboller dikkate alınarak yapılmıştır. İkonografik unsurlar kraliyet ideolojisi, dini inançlar ve siyasi olaylarla ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

Darphane Tespiti

Sikke üzerindeki lejandlar, monogramlar ve semboller kullanılarak darphaneler belirlenmiştir. Antiocheia Orontes başta olmak üzere, Ai Khanoum, Seleukeia Pieria, Tarsos, Sardes gibi farklı darphaneler katalog kaynakları ile karşılaştırılarak doğrulanmıştır.

Kronolojik Değerlendirme

Sikkeler üzerindeki Seleukos Era (SE) tarihlemesi esas alınarak dönemsel dağılımları belirlenmiştir. Buluntular, krallığın tarihsel süreci ve siyasi olaylarla ilişkilendirilerek kronolojik bir çerçeveye oturtulmuştur.

Karşılaştırmalı Literatür Taraması

İncelenen sikkeler, daha önce yayımlanmış Seleukos sikkeleri katalogları, numismatik literatür ve epigrafik kaynaklarla karşılaştırılmıştır. Böylece hem tipolojik hem de ikonografik doğrulamalar yapılmıştır. Bu yöntemlerle elde edilen veriler, Seleukos Krallığı'nın siyasi, dini ve ekonomik yapısına ışık tutacak şekilde analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada incelenen 169 Seleukos sikkesi; dönemsel dağılım, darphane çeşitliliği, ikonografik özellikler ve kronolojik işaretler üzerinden analiz edilmiştir.

Dönemsel Dağılım

Sikkeler, I. Seleukos Nikator'dan I. Philippos Philadelphos'a kadar uzanan 20'den fazla kral dönemine aittir. En yoğun sikke grupları IV. Antiochos Epiphanes (25 adet) ve I. Aleksandros Balas (25 adet) dönemlerine tarihlenmektedir. Bu dağılım, özellikle MÖ 2. yüzyılda Seleukos Krallığı'nın siyasi hareketliliği ve taht kavgalarıyla ilişkili sikke basımındaki artışı yansıtmaktadır.

Darphane Çeşitliliği

Sikkelerin çoğunluğu Antiocheia Orontes darphanesinde basılmıştır. Bunun yanında Ai Khanoum, Tarsos, Sardes, Apameia gibi farklı darphanelerde basılmış örnekler de tespit edilmiştir. Quasi-otonom sikkeler üzerinden Hierapolis/Kastabala, Mopsus, Pyramos, Callirhoen, Mygdonia, Daphne, Epiphaneia gibi kentlerin darphaneleri de belirlenmiştir. Bu çeşitlilik, krallığın askeri seferler ve siyasi olaylara paralel olarak yeni darphaneler kurduğunu göstermektedir.

İkonografik Çözümleme

Apollon, kraliyet sembolü olarak sıkça kullanılmış ve Seleukos hanedanının meşruiyetinin bir yansıması olmuştur. Zeus ve Dionysos imgeleri, dönemin dini-siyasi propagandası ile bağlantılı olarak özellikle MÖ 2. yüzyıldan itibaren öne çıkmıştır. Ptolemaios etkisi taşıyan motifler (İsis başı, kartal, cornucopiae) kraliçelerin siyasi müdahaleleri ile ilişkili bulunmuştur. Yerel kültürel ait semboller quasi-otonom kent sikkelerinde görülmüş, bu durum Seleukosların yerel halkın inançlarına saygı gösterdiğini yansıtmaktadır.

Kronolojik Değerlendirme

Sikkeler üzerinde yer alan Seleukos Era (SE) tarihlenmesi, krallığın siyasi tarihindeki dönüm noktaları ile karşılaştırılmıştır.

Örneğin:

SE 161 = MÖ 152/1 → I. Aleksandros'un varis ilan edilmesiyle çıkan iç karışıklık,

SE 169 = MÖ 144/3 → Tryphon'un isyanı ve II. Demetrios'un Antiocheia'dan kovulması,

SE 192 = MÖ 121/0 → VIII. Antiochos'un Kleopatra Thea'nın ölümünden sonra tek başına tahta çıkışı. Bu tarihler, sikke darbının yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda politik gelişmelerin de bir göstergesi olduğunu kanıtlamaktadır.

Bölgesel Önemi

Bölgede Seleukos sikkelerinin yoğun olarak bulunması, bölgenin Fırat Nehri yakınındaki stratejik konumu sayesinde antik çağda hem ticaret hem de kültürel etkileşim merkezi olduğunu göstermektedir. Sikkelerin bölgeye farklı dönemlerde, hem ticaret yolları hem de siyasi-idari merkezlerin etkisiyle girdiği anlaşılmaktadır. Bu analiz sonucunda, Seleukos sikkelerinin yalnızca ekonomik bir araç değil; siyasi propaganda, dini sembolizm ve kültürel etkileşimlerin somut yansıması olduğu ortaya konmuştur.

Bulgular

Çalışmamıza konu olan Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ne 1971-2021 yılları arasında satın alma, müsadere ve bağış yoluyla kazandırılan 169 adet sikke incelenmiştir.

Bu sikkeler Seleukos Kralları'ndan I. Seleukos Nikator (10), I. Antiochos Soter (14), II. Antiochos Theos (6), II. Seleukos Kallinikos (1), III. Seleukos Keraunos (19), III. Antiochos Megas (9), Axaios (1), IV. Seleukos Philopator (4), IV. Antiochos Epiphanes (25), I. Demetrios Soter (9), I. Aleksandros Balas (25), II. Demetrios Nikator (3), VI. Antiochos Dionysos (9), VII. Antiochos Euergetes (9), II. Aleksandros Zabinas (2), VIII. Antiochos Grypos (7), IX. Antiochos Kyzikenos (6), I. Philippos Philadelphos (10)'a aittir. Katalogda yer alan sikkelerin büyük çoğunluğu Antiocheia Orontes darphanesinde darp edildiği anlaşılmıştır. Antiocheia Orontes darphanesi MÖ 300'lerde Seleukos Krallığı'nın kraliyet darphanesi olarak ve krallığın yıkılışına kadar ana (birincil) darphane olarak faaliyet göstermiştir. Fakat yaşanan siyasi olaylardan dolayı bazı dönemlerde bazı krallar ana darphane olarak Antiocheia Orontes darphanesinden başka darphaneleri ana darphane olarak kullanmak zorunda kalmıştır. Seleukos Krallığı'nın en önemli ve en uzun süren darphanesi olmasının nedeni hem ticari hem de politik açıdan merkezi bir konumda olmasından da kaynaklanmaktaydı. Sikkelerin darp edildiği diğer darphaneler; Ai Khanoum, Tigris (Dicle), Coele Syria, Seleukeia Pieria, Ptolemaios Ake, Magnesia ad Meandrum, Tarsos, Sardes, Pentalpha ve Apameia'dır. Ayrıca quasi-otonom sikke darplarının olduğu Mopsus, Hierapolis/Kastabala, Pyramos, Daphne, Callirhoen (Edessa), Mygdonia (Nisibis), Alexandrine ve Epiphaneia'dır.

I. Seleukos Nikator tarafından bir askeri garnizon kenti olarak tekrar kurulan Nisibis kentinin adının, IV. Antiochos Epiphanes dönemi sikkeleri üzerindeki lejandan Mygdonia (ΜΥΓΔΟΝΙΑΙ) olarak anıldığını görmekteyiz. I. Seleukos, krallığın ilk başlarında Büyük İskender tarafından kullanılan gümüş sikke darbını sürdürerek meşruiyetini göstermiştir. Fakat sikkeler üzerinde Büyük İskender'in adı yerine kendi adını tasvir etmiştir.

Krallığın ilk sikkeleri genel olarak askeri harcamalara, idarecilere, kamu işlerine ve kentlerin inşaatı için darp edilmiştir. Seleukos Krallığı'ndaki sikkeler üzerindeki imgeler dini ve siyasi durumlar ile bütünsel olarak bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum özellikle Syria-Fenike yerli dini kompleksinin kraliyet ideolojisi ve propagandası ile sentezlenip sikkeler üzerine yansıtılmıştır. Yerel açıdan büyük öneme sahip tanrılara adanmış kentlere imtiyaz verilmiştir. Bu şekilde yerel halkın inançlarına saygı duyduklarını ve bu alanın kutsallığını da kabul ettiklerini göstermektedir. Aynı zamanda yerli dini kompleksdeki evrenselcilik, bölünmüş ve zayıflamış krallıkta bir tür birlik görüntüsü oluşturmuş ve kral portresinin dâhil edilmesiyle kralın Syria

halkı üzerindeki otoritesini daha da güçlendirmişti. Krallar kendilerini mevcut yerli kültürüne içine dâhil etmeleri ilahi yönetim haklarını da vurgulamaktaydı. Hatta her yeni gelen Seleukos Kralı'nın bölgesel ve askeri olarak bir önceki kraldan daha zayıf hale gelmesine rağmen Levant Bölgesi'nin kültürel ortamına böyle uyum sağlaması ve hoşgörölü olması, Seleukoslar'ın Syria ve komşu toprakların büyük bir kısmını yaklaşık 245 boyunca yönetmelerinde en büyük etken olmuştur. Kraliyet sikkeleri üzerindeki ikonografinin Seleukos hanedanının prestiji ve gücüyle doğrudan bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Fakat Seleukos Kralları sikkeler üzerinde tanrılaştırılmış gibi lanse edilse de ölümlerinden sonra hiçbir kral adına tapınak yapılmamış ve hiçbir kral onurlandırma almamıştır.

Veraset silsilesinin ağırlıklı olarak babadan oğula geçtiği erken dönemde IV. Antiochos Epiphanes'in tip olarak Zeus'u kullanması, belki de Büyük İskender ve I. Seleukos Nikator dönemindeki refah ve ihtişamlı günlere bir göndermeydi.

MÖ 145 yılına gelindiğinde Dionysos kültürünün krallık sikkelerinde temsil edilen üçüncü büyük tanrı olarak ortaya çıkmıştır.

Seleukos Kralları'nın seferler zamanında askeri masrafları gidermek amaçlı sefer yolu üzerinde yeni darphaneler kurdukları görülmektedir.

IV. Antiochos'a ait sikkelerde yer alan İsis başı/kartal tipi ve IV. Laodike başı/cornucopiae tipi, I. Demetrios ve II. Demetrios'a ait sikkelerde arka yüzde görülen kartal tipi ve VIII. Antiochos'a ait sikkelerdeki kartal tipi, Ptolemaios (Mısır) Krallığı kültürünü yansıtmaktadır. Bunun en önemli nedeni ise, krallığın son zamanlarında yaşanan taht kavgalarında, Ptolemaios kökenli Seleukos Kraliçeleri'nin Ptolemaios Krallığı'nın da desteğiyle saf tutarak yönetime müdahale etmelerinden kaynaklanmaktaydı. Bu müdahaleleri sonucunda iktidarda söz sahibi olmuşlardır. İktidarda söz sahibi olmaları sikkeler üzerine de bu şekilde yansımıştır.

Apollon, Seleukos Kraliyet ailesinin egemen tanrısı olarak kabul görmüştür. Bu durumun en önemli nedeni ise I. Seleukos'un annesinin rüyasında Fırat (Euphrates) Nehri'ne attığı çapayla işlenmiş yüzüğün Apollon tarafından gösterildiğine inanılmasıydı. Görülen bu rüyanın kurulacak büyük bir krallığa işaret ettiğine inanılmaktaydı. Bu sebepten ötürü de Apollon'un omphalos üzerinde oturan sikke tipi krallığın erken dönemlerinden itibaren Seleukos Krallığı'nın geleneksel sikke tipi olmuştur. Ayrıca krallık sembolü olan çapanın da MÖ 311 yılından itibaren sikkelerde tasvir edilmiştir. Fakat sürekli kullanılmamıştır.

Seleukos kralları bazı kentlere ön yüzde kral portresinin arka yüzde kent lejandının yer aldığı quasi-otonom kent sikkeleri basma hakkı vermiştir. Krallıktan tamamen bağımsız olmayan bu sikkelerde krallığın sembollerine yer verilmeyip, yerel kültüre ait önemli sembollere yer verilmekteydi. Katalogda yer alan sikkeler üzerindeki lejandlardan Hierapolis/Kastabala, Pyramos, Mopsus, Callirhoen, Mygdonia, Epiphaneia ve Daphne kentlerinin quasi-otonom kent sikkeleri darp ettiği tespit edilmiştir.

Antiocheia Orontes darplı sikkelerde yer alan Seleukos eraları; SE 161=MÖ 152/1 tarihi, muhtemelen I. Aleksandros'un Seleukos Krallığı tahtının varisi olduğu öne sürülerek krallıkta çıkartılan iç karışıklığa işaret ediliyordu. SE 169=MÖ 144/3 tarihi de olasılıkla Tryphon'un VI. Antiochos ve Kleopatra Thea'yı yanına alarak isyan başlatıp II. Demetrios'u Antiocheia'dan kovup VI. Antiochos'u Seleukos tahtına çıkarttığı tarihe atıfta bulunulmaktaydı. SE 175=MÖ 138/7 tarihi, muhtemelen Apameia'ya kaçan Tryphon'un VII. Antiochos tarafından yakalanıp idam ettirdikten sonra tek başına kral olduğu tarihe işaret etmekteydi. SE 179=MÖ 134/3 tarihinde herhangi bir doğu seferinden ve iç karışıklıktan bahsedilmez, olasılıkla Yahudilere (John Hyrcanus'a) karşı düzenlenen seferle alakalıydı. Ancak krala ait altın staterde kendisine Megas Euergetes (Büyük Hayırsever) ünvanını verdiği tespit edilmiştir (XIII. Antiochos'u saymaz isek son zamanlarda tek başına krallığı yöneten son kral da diyebiliriz). SE 180=MÖ 133/2 tarihi ise muhtemelen Attika ağırlıklı tetradrahmillerde arka yüzde görülen Athena Nikephoros'a çelenk sunan Nike'nin yönü değiştirilerek, kraliyet ünvanının taçlandırıldığı tarihi ifade etmekteydi. Yani Nike tuttuğu çelenk ile sağa dönük iken sola çevrilmiştir. VIII. Antiochos Grypos'a (Kat. No. 149) ait Antiocheia Orontes darplı sikkede, SE 192=121/0 tarihi muhtemelen Kleopatra Thea'nın öldürüldükten sonra VIII. Antiochos'un tek başına Seleukos Krallığı'nı yönetmeye başladığı tarihi ifade etmekteydi. Ön yüzünde I. Philippos Philadelphos'un diademli başı, arka yüzünde tahta oturan Zeus Nikephoros'un sol elinde asa ve sağ elinde çelenk tutan Nike yer alan sikkeler ilk olarak I. Philippos (MÖ 94/3-76/5) ardından II. Philippos (MÖ 67/6-66/5) döneminde basılmıştır. Daha sonrasında Seleukos Krallığı topraklarının Roma Eyaleti olmasıyla aynı tip yani I. Philadelphos'un diademli başı/Zeus Nikephoros tipi, bölgenin Romalı yöneticileri tarafından dört seri halinde darp edilmiştir. Bu sikkeler MÖ 14/3 yıllarına kadar tedavülde kalmıştır. Antiocheia darphanesinde

hem Seleukos Krallığı hem de Roma Dönemi'nde darp edilen bu sikkeler tasvir edilen portre işleyiş biçiminden ve monogramlardan ayırt edilmektedir.

Bölge, özellikle Fırat Nehri'ne yakınlığı nedeniyle hem tarımsal hem de ticari açıdan oldukça verimli bir yerdir. Mezopotamya ve Anadolu'nun birleşim noktasında, stratejik bir konumda olan bölgede, Seleukos sikkelerinin bu kadar yoğun bir şekilde bulunması, bölgenin tarihi boyunca önemli bir kavşak noktasında yer aldığını ve antik çağlardan itibaren kültürel etkileşimlerin merkezlerinden biri olduğunu açıkça göstermektedir. Bunun yanında bu çalışma, Klasik ve Helenistik dönemler hakkında çok az araştırmaya sahip olan bölgenin, tarihi coğrafyasının aydınlatılması konusunda sonraki çalışmalara öncülük edecek ve yön verecek bir çalışma olacaktır.

Katalog

Katalog, Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Müdürlüğünde yer alan Seleukos Krallığı'na ait 169 adet sikkeden oluşmaktadır. Katalog kralların kronolojik sırasına göre düzenlenmiştir. Sikkelerin 1'i altın, 23'ü gümüş ve 145'i bronzdur. Kalıp yönlerinde saatın akrebinin gösterdiği numaralar kullanılmıştır. Ayrıca katalogta birden fazla aynı tipte olan sikkeler vardır. Bu sikkeler arasında en belirgin olan seçilmiş ve katalog numarası ile eklenmiştir.

I. Seleukos Nikator (MÖ 312/11-281)

Öy. Zeus başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΣΕΛΕΥ]ΚΕΩΝ, yıldırım demeti; noktalı bordür içinde.

1. AE., 24 mm, 8.70 gr, Ky. 12, **Darphane:** Seleukeia Pieria, **Env. No.:** 1- 75/14-3. **Monogram:** , **Tarih:** MÖ 312/11-280, **Ref.** BMC Galatia, Cappadokia and Syria, s. 269, 5; SNG Spaer, No. 38; SC Houghton-Lorber, 2002, 32-33.

Öy. Medusa başı, sağa; kanatlı ve saçların arasında yılanlar, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ΣΕΛΕΥΚΟΥ], Hint boğası toslaması, sağa. **2-5.** AE., 19 mm, 5.75-7.65 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 2- 74/8-1, **3-** 74/8-5, **4-** 2002/156, **5-** 99/5-91, **Monogram:** 2-5. belirsiz, **Tarih:** MÖ 312/11-280, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 6-7, 62-70; SNG Spaer 23; Lindgren 1751; Newell WSM 925; Laffaille 566; SC Houghton-Lorber, 2002, 21.

Öy. Apollon'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ [ΣΕ]ΛΕΥΚΟ[Υ], Korinth Miğferli Athena Promachos ayakta, sağa; sağ elinde mızrak, sol elinde kalkan. **6-7.** AE., 19-20 mm, 5.60-5.75 gr, Ky. 3, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 6- 2002/298, **7-** 2013/78, **Monogram:** 6- belirsiz, **7-** Θ, **Tarih:** MÖ 312/11-280, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 6, 59-61; Newell WSM 918-920; HGC 9, 77; SC Houghton-Lorber, 2002, 15.

Öy. Miğferli Athena başı, sağa, **Ay.** Trophy, lejand okunaksız, **8.** AE., 17 mm, 4.60 gr, Ky. 12, **Darphane:** Edessa, **Env. No.:** 8- 99/5-97, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 312/11-280, **Ref.** SNG Copenhagen, No. 63.

Öy. Apollon'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ, tripod, **9-10.** AE., 13-15 mm, 1.40-2.80 gr, Ky. 6, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 9- 2013/103, **10-** 2013/116., **Monogram:** 9- , **10-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 312/11-280, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 7, 72; Newell WSM 921; SC Houghton-Lorber, 2002, 18.

I. Antiochos Soter (MÖ 281-261)

Öy. Korinth miğferli Athena başı, sağa, **Ay.** [Β]ΑΣΙΛΕΩΣ [ΑΝΤΙΟ]ΧΟΥ, Nike ayakta, sola; uzun himation giymiş, yukarı kaldırdığı sağ elinde çelenk, **11-12.** AE., 19-21 mm, 5.40-7.70 gr, Ky. 12 **Darphane:** Ai Khanoum, **Env. No.:** 11- 2013/74, **12-** 2013/70, **Monogram:** 11- belirsiz, **Sembol:** çapa, **12-** belirsiz, **Sembol:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 281-261, **Ref.** HGC 9, 190; SNG ANS, No. 68; SNG Spaer, No. 248-256; SC Houghton-Lorber, 2002, 452.

Öy. Yaşlı I. Antiochos Soter'in diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ [ΑΝΤΙΟ]ΧΟΥ, Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **13-19.** AE., 15-17 mm, 2.45-4.20 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 13- 2020/13, **14-** 78/2-51, **15-** 2002/157, **16-** 2007/106, **17-** 2004/557, **18-** 2013/112, **19-** 2003/1195, **Monogram:** 13- , **14-**

belirsiz, 15- , 16- belirsiz, 17- belirsiz, 18- , 19- , **Tarih:** MÖ 281-261 **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 9, 6-18; HGC 9, 169; SC Houghton-Lorber, 2002, 351.

Öy. Korinth miğferli Athena başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BAΣIAEΩΣ] [AN]TIOXO[Y], yatay sopa üzerinde dioskurların başlığı, **20-23.** AE., 19 mm, 5.85-7.25 gr, Ky. 12, **Darphane:** Tarsos, **Env. No.:** 20- 2001/128, 21- 2002/124, 22- 2002/155, 23- 99/4-19, **Monogram:** 20- belirsiz, 21- belirsiz, 22- belirsiz, 23- belirsiz, **Tarih:** MÖ 281-261, **Ref.** SNG Spaer, 226; HGC 9, 246; WSM 1299-1303; SC Houghton-Lorber, 2002, 332.1.

Öy. Zeus'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** BAΣIAE[ΩΣ] [A]NTIOXOY, yıldırım demeti. **24.** AE., 19 mm, 5.90 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 24- 2011/67, **Monogram:** . **Sembol:** üstte Herakles'in sopası, altta domuz çene kemiği, **Tarih:** MÖ 281-261, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 11, 41-43; SNG Spaer, No. 194; SC Houghton-Lorber, 2002, 343; HGC 9, 149.

II. Antiochos Theos (MÖ 261-246)

Öy. I. Antiochos Soter'in diademli başı, sağa, **Ay.** [BA]ΣIAEΩ[Σ] [ANTIO]XOY, Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yay, **25.** AR Drahmi, 3.95 gr, 19 mm, Ky 12, **Darphane:** Ai Khanoum, **Env. No.:** 25- 2000/1-178, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 261-246, **Ref.** HGC 9, 246e; SC Houghton-Lorber, 2002, 619.

Öy. Apollon'un diademli başı, sağa, **Ay.** BAΣIAEΩΣ ANTIOXOY, ortada tripod, **26-30.** AE., 15-17 mm, 3.30-4.80 gr, Ky. 12, **Darphane:** Sardes, **Env. No.:** 26- 75/17-4, 27- 75/17-2, 28- 2004/65, 29- 2004/818, 30- 2013/85, **Monogram:** 26- , **Sembol:** altta çapa, 27- , , **Sembol:** çapa, 28- belirsiz, **Sembol:** çapa, 29- belirsiz, **Sembol:** çapa, 30- belirsiz, **Tarih:** MÖ 261-246, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s.11, 16; SNG Spaer, No. 360 – 362; HGC 253a; SC Houghton-Lorber, 2002, 525.1.

II. Seleukos Kallinikos (MÖ 246-226)

Öy. Artemis'in diademli başı, sağa, **Ay.** BAΣIAE[ΩΣ] ΣEΛEYK[OY], Apollon ayakta, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, tümü Menderes Irmağı sembolü içinde, **31.** AE., 19 mm, 3,95 gr, Ky. 1, **Darphane:** Magnesia ad Meandrum, **Env. No.:** 31- 2003/353, **Monogram:** sol boşlukta , sağ boşlukta , **Tarih:** MÖ 246-226, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 109, 14a; HGC 9, 347; SC Houghton-Lorber, 2002, 670.

III. Seleukos Keraunos Soter (MÖ 226-223)

Öy. Artemis başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BAΣIAEΩΣ] [ΣE]ΛEYKO[Y], Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **32-48.** AE., 13-23 mm, 2.65-5.65 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 32-99/5-96, 33- 2001/1-51, 34- 2013/68, 35- 77/2-20, 36- 2002/163, 37- 73/11-20, 38- 77/1-1, 39- 2003/74, 40- 2011/71, 41- 2005/36, 42- 72/9-10, 43- 2013/117, 44- 2004/965, 45- 2007/525, 46- 2002/165, 47- 2003/268, 48- 99/5-84, **Monogram:** 32- , 33- , **34-48.** Belirsiz, **Tarih:** MÖ 226-223, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 22, 8-9-10; Newell WSM, No. 1034; HGC 9, 421; SC Houghton-Lorber, 2002, 922.

Öy. Apollon'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BAΣIAEΩΣ] [ΣEΛ]EYKOY, Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **49-50.** AE., 14-15 mm, 2.70-3.40 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 49- 75/10-16, 50- 2004/465, **Monogram:** 49- belirsiz, 50- belirsiz, **Tarih:** MÖ 226-223, **Ref.** HGC 9, 423; SC Houghton-Lorber, 2002, 924.

III. Antiochos Megas (MÖ 223-187)

Öy. III. Antiochos Megas'in diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** BAΣIAE[ΩΣ] ANTIOXOY, Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **51.** AR Tetrarahmi, 13.40 gr, 30 mm, Ky. 1, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 51- 75/6-18, **Monogram:** altta , **Tarih:** MÖ 223-211/10, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 26, 19; SNG Spaer, No. 649; SC Houghton-Lorber, 2002, 1041-147.

Öy. Apollo'nun diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** BAΣIAE[ΩΣ] ANTIOXO[Y], Apollon ayakta, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **52-55.** AE., 11-12 mm, 1,40-2.25 gr, Ky 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 52- 2002/169, 53- 2013/158, 54- 78/2-30, 55- 2003/291, **Monogram:** 52-

55. Belirsiz, **Tarih:** MÖ 223-187, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 29, 57; HGC 9, 562a; SC Houghton-Lorber, 2002, 1055.

Öy. Tyche'nin sur taçlı ve örtülü başı, sağa; noktali bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY, tripod. 56. AE., 12 mm, 1,80 gr, Ky. 12, **Darphane:** Sardes, **Env. No.:** 56- 2011/93, **Monogram:** sol boşlukta , sağ boşlukta N., **Tarih:** MÖ 223-187, **Ref.** SC Houghton-Lorber, 2002, 585.

Öy. Apollon başı, sağa; noktali bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] ANTIOX[OY], fil yürüyor, sola, 57. AE., 11 mm, 1,95 gr, Ky. 12, **Darphane:** Sardes, **Env. No.:** 57- 2001/170, **Monogram:** belirsiz, **Sembol:** sol boşlukta çapa, **Tarih:** MÖ 223-187, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 29, 55-56; SNG Spaer, No. 617; SC, 980; SC Houghton-Lorber, 2002, 976A.1.

Öy. Korinth miğferli Athena başı, sağa; noktali bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ANTIOXOY], Nike ayakta, sola; sağ elinde çelenk, 58. AE., 18 mm, 9,30 gr, Ky. 12, **Darphane:** Coele-Syria, **Env. No.:** 58-99/3-178, **Monogram:** belirsiz, **Sembol:** sol boşlukta çapa, **Tarih:** MÖ 198-187, **Ref.** HGC 9, 492; SNG Spaer, No. 245; SC Houghton-Lorber, 2002, 1095.

Öy. Apollon başı, sağa, **Ay.** ΒΑΣΙΛ[EΩΣ] [ANTIOXOY], Nike ayakta, sola; sağ elinde çelenk, sol elinde palmye dalı, 59. AE., 19 mm, 5,15 gr, Ky. 12, **Darphane:** Nisibis, **Env. No.:** 59- 80/3-16, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 198-187, **Ref.** SNG Spaer, No. 700; Newell WSM, No. 869.

Axaios (MÖ 220-214)

Öy. Zeus'un diademli başı, sağa; noktali bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕ]ΩΣ [ΑΧΑΙΟΥ], kartal kanatları açık, sağa; çelenk üzerinde, 60. AE., 17 mm, 4,35 gr, Ky 12, **Darphane:** Sardes, **Env. No.:** 60- 2013/109, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** 220-214, **Ref.** SC II, 685; Illustrated vol. II, p. 108; HGC 9, 487.

IV. Seleukos Philopator (MÖ 187-175)

Öy. Apollon başı, sağa; başın arkasında ME, noktali bordür içinde, **Ay.** [ΒΑ]ΣΙΛΕ[ΩΣ] [ΣΕΛ]ΕΥΚΟΥ, Apollon ayakta, sola; sağ elinde ok, sol dirseği tripoda dayalı, 61-62. AE., 22 mm, 9-90-12.00 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 61- 2002/294, 62- 85/1-14., **Monogram:** 61- ön yüzde ME, arka yüzde sol boşlukta , 62- ön yüz ve arka yüz belirsiz, **Tarih:** MÖ 187-175, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 32, 19-24; SNG Spaer, No. 878; Babelon Rois, 484; HGC 9, 584; SC Houghton vd., 2008, 1315.

Öy. Artemis'in stephaneli başı, sağa; noktali bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ΣΕΛΕΥΚΟΥ], Artemis ayakta, sola; sol elinde mızrak, solda geyik, noktali bordür içinde, 63. AE., 17 mm, 5,35 gr, Ky 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 63- 2013/82, **Monogram:** ön yüzde omzun üstünde sadak, arka yüzde belirsiz, **Tarih:** MÖ 187-175, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 33, 27; Sear, No. 6971; SNG Spaer, No. 911; HGC 9, 571; SC Houghton vd., 2008, 1317.

Öy. Sarmaşık çelenkli Genç Dionysos başı, sağa; noktali bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕ[ΩΣ] ΣΕΛΕΥΚΟΥ, pruva, tümü noktali bordür içinde, 64. AE., 20 mm, 7,25 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 64- 2007/131, **Monogram:** ön yüzde **ME**, **Sembol:** ön yüzde omuz üstünde thyrsos, arka yüzde üstte **AΠ.**, **Tarih:** MÖ 187-175, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 32, 26; SNG Spaer 903; Babelon Rois, 496; HGC 9, 586; SC Houghton vd., 2008, 1316.

IV. Antiochos Epiphanes (MÖ 175-164)

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥ ΠΙΚΗΦΟ[ΟΥ], Zeus tahtta oturuyor, sola; sol elinde mızrak, sağ elindeki Nike kendisini taçlandırmakta, 65. AR Tetradrahmi, 16,50 mm, 31 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 65- 2000/4-1, **Monogram:** alta UOV., **Tarih:** MÖ168-164, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 35, 16-18; SC Houghton vd., 2008, 1400; HGC 9, 619.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; noktali bordür içinde, **Ay.** ΜΟΥΣ[EATΩΝ] [ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ] ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜ[ΟΥ], tripod, 66. AE., 15 mm, 2,55 gr, Ky. 12, **Darphane:** Mopsus, **Env. No.:** 66- 99/5-85, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 168-164, **Ref.** SNG Levante, No. 1299; Lindgren I A1546A; SNG France II, No. 1940; SNG Pflzer 6 Kilikien, No. 917; SC Houghton vd., 2008, 1388.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktali bordür içinde, **Ay.** [ΙΕΡΟΠΟΛΙΤΩΝ] [ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΩΙ ΠΥΡΑΜΩΙ], kartal ayakta, sola; kanatları kapalı, tümü defne çelengi

içinde, **67.** AE., 17 mm, 3.05 gr, Ky. 12, **Darphane:** Hierapolis/Kastabala ve Pyramos, **Env. No.:** 67- 78/2-49, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 168-164, **Ref.** CSE 2, 321; HGC 9, 682; SNG Levante, No. 1561; SC Houhgton vd., 2008, 1391.

Öy. Zeus başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [B]ΑΣΙΛΕ[ΩΣ] ANTIOXO[Y] ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, kartal ayakta, sağa; kanatları kapalı, yıldırım demeti üzerinde, **68.** AE., 31 mm, 35,75 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 68- 71/15-1, **Monogram:** yok, **Tarih:** MÖ 169/8, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 39, 42; ; SMA, 58; CSE, 117; SC Houhgton vd., 2008, 1412; HGC 9, 643.

Öy. İsis başı tahlil (mısır) çelenkli, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] ANTIOXOY ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, kartal ayakta, sağa; kanatları kapalı, yıldırım üzerinde, **69-70.** AE., 23-26 mm, 17.20-19.40 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 69- 2001/85, **70-** 70/8-3, **Monogram:** 69-70. Yok, **Tarih:** MÖ 169/8, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 38, 45-47; Morkhlom PL. XV, 2; SNG Spaer, No. 981; SC Houhgton vd., 2008, 1414.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** ANTIOXEΩN TΩN ΠPOΣ ΔAΦNH, Zeus ayakta, sola; himation giymiş, sağ elinde çelenk, **71-72.** AE., 16-21 mm, 4.95-8.40 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes ve Daphne, **Env. No.:** 71- 77/3-8, **72-** 78/2-41, **Monogram:** 71-72. Belirsiz, **Tarih:** MÖ 169/8-164, **Ref.** BMC BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 40, 61-71; CSE 129; Babelon 643; SC Houhgton vd., 2008, 1417.

Öy. IV. Laodike'nin örtülü ve diademli başı, sağa, **Ay.** ΒΑΣΙΛ[ΕΩΣ] ANTIO[XOY], fil başı, sola, **73.** AE., 15 mm, 3.90 gr, Ky. 12, **Darphane:** Ptolemaios Ake, **Env. No.:** 73- 2013/107, **Monogram:** belirsiz, **Sembol:** sağ boşlukta pruva, **Tarih:** MÖ 175-173/2, **Ref.** HGC 9, 686; SNG Spaer, No. 1102; SC Houhgton vd., 2008, 1477.2; Babelon 434.

Öy. IV. Laodike'nin diademli ve örtülü başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [A]NTIOXO[Y], cornucopiae? (bereket boynuzu), **74.** AE., 17 mm, 3.10 gr, K 12, **Darphane:** Ptolemaios Ake, **Env. No.:** 74- 78/2-55, **Monogram:** ön yüzde belirsiz, **Sembol:** arka yüzde sağ boşlukta pruva, **Tarih:** MÖ 175-164, **Ref.** SC Houhgton vd., 2008, 1477.1; HGC 9, 679; SNG Spaer 1071.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑ]ΣΙΛΕΩΣ [ΑΝ]ΤΙΟΧΟ[Υ], Örtülü Tanrıça (Demeter?) ayakta, sola; sağ elinde asa veya meşale, noktalı bordür içinde. **75.** AE., 15 mm, 2.90 gr, Ky. 12, **Darphane:** Ptolemaios Ake, **Env. No.:** 75- 76/6-3, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 173/2-168, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 38, 41; Hendin, 6117; HGC, 9, 726; SNG Spaer, No. 1130; Babelon 572; CSE 791; SC Houhgton vd., 2008, 1479.

Öy. At başı, sola, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ΑΝ]ΤΙΟΧΟY, fil başı, sola, **76.** AE., 16 mm, 4.10 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 76- 99/5-86, **Monogram:** altta , **Sembol:** sağ boşlukta tripod, **Tarih:** MÖ 175-164, **Ref.** HGC 9, 686; SNG Spaer, No. 971 (benzer var); SC Houhgton vd., 2008, 1407.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** ANTIOXEΩN TΩN ΕΠΙ ΚΑΛΛΙΡΟΗ, ortada Zeus ayakta, sola; himation giymiş, sağ elinde kartal, sol elinde asa, **77-80.** AE., 14-21 mm, 2.95-7.10 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia ve Callirhoen (Edessa), **Env. No.:** 77- 74/7-29, **78-** 2011/177, **79-** 2001/178, **80-** 2004/722, **Monogram:** 77- , **78-** , **79-** , **80-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 168-164, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 41, 74-80; SNG Spaer, No. 1190; Babelon 609-613; SC Houhgton vd., 2008, 1499.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** [Α]NTIOXEΩN TΩN ΕΝ ΜΥΓΔΟΝΙΑΙ, Nike ayakta, sola; elinde palmiye dalı ve çelenk, **81.** AE., 19 mm, 6,25 gr, Ky. 12, **Darphane:** Mygdonia (Nisibis), **Env. No.:** 81- 80/3-15, **Monogram:** ön yüzde başın arkasında , arka yüzde sol boşlukta , altta , **Tarih:** MÖ 168-164, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 42, 88; Luynes 3320; Babelon 602; SC Houhgton vd., 2008, 1503.2.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙ[ΟΧΟY], Astarte ya da Tyche tahtta oturuyor, sola; sol elinde Nike, noktalı bordür içinde, **82-85.** AE., 16-20 mm, 3.35-8.15 gr, Ky. 12, **Darphane:** Tigris (Dicle), **Env. No.:** 82- 72/13-3, **83-** 2007/130, **84-** 76/6-4, **85-** 74/7-47, **Monogram:** 82-ön yüzde belirsiz, arka yüzde kuş, **83-** ön yüzde belirsiz, arka yüzde kuş, **84-** ön yüzde AX, arka yüzde kuş, **85-** ön yüzde AX, arka yüzde kuş, **Tarih:** MÖ 173/2-164, **Ref.** BMC The

Seleucid Kings of Syria, s. 36, 24-29; SNG Spaer, No. 1171-1174; HGC 9, 635-638c; SC Houhgton vd., 2008, 1510.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** [AN]TIOXEQ[N] TQN [EN] [M]YTΔONIAI, Zeus tahtta oturuyor, sola; sağ elinde kartal, sol elinde asa, **86-87.** AE., 19-21 mm, 8.20-9.35 gr, Ky. 12, **Darphane:** – Mygdonia (Nisibis), **Env. No.:** 86- 74/8-174, **87-** 78/2-26, **Monogram:** 86- ön yüzde belirsiz, arka yüzde Θ, 87- ön yüzde belirsiz, arka yüzde Θ, **Tarih:** MÖ 168-164, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 42, 86-87; SC Houhgton vd., 2008, 1502.6.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa, **Ay.** [E]ΠΙΦ[ANEQN] APICTO, Artemis ayakta, sola; sol elinde yay ve sağ eliyle sırtındaki sadaktan yay çekiyor, **88.** AE., 17 mm, 2.60 gr, Ky. 12, **Darphane:** Epiphaneia, **Env. No.:** 88- 77/2-21, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 175-164, **Ref.** SNG BNF, No. 2392; SNG Levante, No. 1805; Leu Web Auction 12, 592; Roma E-Sale 99, 533.

Öy. IV. Antiochos Epiphanes'in diademli başı, sağa; ışın taçlı, Makedon kalkanının merkezinde, **Ay.** ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ, Zeus ayakta, sola; sağ elinde çelenk, **89.** AE., 21 mm, 9.25 gr, Ky. 12, **Darphane:** Alexandria, **Env. No.:** 89- 80/1-3, **Monogram:** sol boşlukta N, **Tarih:** MÖ 168-164, **Ref.** BNF Babelon, No. 651; HGC 9, 653; SC Houhgton vd., 2008, 1392

I. Demetrios Soter (MÖ 162-150)

Öy. I. Demetrios Soter'in diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ [ΔΗΜΗ]ΤΡΙΟΥ [ΣΩΤΗΡΟΣ], cornucopiae (bereket boynuzu), **90-91.** AR Drahmi, 3.25-3.70 gr, 15-16 mm, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 90- 75/6-16, **91-** 2003/6, **Monogram:** 90- **91-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 162-150, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 47, 36-42; Newell 120; HGC 9, 806; SNG Paris, No. 761; SNG Spaer, No. 1272; SNG Hunterian, No. 27; SC Houhgton vd., 2008, 1642.

Öy. Apollon'un diademli başı, sağa, **Ay.** [B]ΑΣΙ[ΛΕΩΣ] [ΔΗ]ΜΗΤΡΙΟΥ, tripod, **92.** AE., 25 mm, 15,45 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 92- 77/4-3, **Monogram:** ön yüzde başın arkasında yay ve sadak, arka yüzde yok, **Tarih:** MÖ 155/4-151/0, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 80, 1-2; HGC 9, 821; SNG Spaer, No. 1291-1294; Babelon 721-724; SC Houhgton vd., 2008, 1644.

Öy. Artemis'in stephaneli, başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ortada yay ve sadak, **93-96.** AE., 20 mm, 6.35-7.60 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 93- 75/10-17, **94-** 2000/1-184, **95-** 2004/214, **96-** 2004/413, **Monogram:** 93-96. ön yüzde omzun üstünde yay ve sadak, arka yüzde yok, **Tarih:** MÖ 155/4-151/0, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 80, 2; HGC 9, 826; SNG Spaer, No. 1295-1298; Babelon 727-729; SC Houhgton vd., 2008, 1645.

Öy. Dizginli at başı, sola; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ], fil başı, sağa, **97.** AE., 15-17 mm, 3.70-4.95 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 97-76/5-13, **98-** 99/5-94, **Tarih:** MÖ 155/4-151/0, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 49, 60; SNG Sear, No. 7028; HGC 9, 833; SNG Spaer, No. 1299; CSE 172; Babelon 733; SC Houhgton vd., 2008, 1646.

I. Aleksandros Balas (MÖ 150-145)

Öy. I. Aleksandros Balas'ın diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣ]ΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ] ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **99-103.** AR Drahmi, 3.45-4.05 gr, 16-18 mm, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 99- 2004/104, **100-** 75/6-17, **101-** 77/10-123, **102-** 76/3-6, **103-** 2001/114, **Monogram:** 99- , **100-** , **101-** , **102-** belirsiz, **103-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 150-145, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 53, 19-21; HGC 9, 887a; SC Houhgton vd., 2008, 1785.5-13.

Öy. I. Aleksandros Balas'ın aslan postlu başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ [Α]ΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ], Apollon ayakta, çıplak, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **104-118.** AE., 18-20 mm, 4.40-6.95 gr, Ky. 12, **Darphane:** Apameia, **Env. No.:** 104- 2003/708, **105-** 76/5-7, **106-** 2003/707, **107-** 2004/921, **108-** 2001/176, **109-** 2001/174, **110-** 85/1-16, **111-** 99/5-3, **112-** 2004/570, **113-** 2004/405, **114-** 2001/175, **115-** 85/1-15, **116-** 99/3-179, **117-** 76/6-5, **118-** 99/3-180, **Monogram:** 104-105-114- , **Sembol:** üç dişli mızrak, **106-112-** , **Sembol:** palmiye dalı, **108-** , **Sembol:** palmiye dalı, **109-110-** , **Sembol:** cornucopiae, **117-** , **118-** , **Sembol:** üç dişli mızrak, **107-111-113-115-116-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 150-145, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 55, 49; HGC 9, 901; SNG Spaer, No. 1457; Babelon 818-823; SC Houhgton vd., 2008, 1795.

Öy. I. Aleksandros Barlas'ın miğferli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BAΣIAEΩΣ] AΛEΞANΔPOY, Nike ayakta, uzun chiton giymiş, sola; sol omzunun üst kısmında palmiye dalı ve yukarı kaldırdığı sağ elindeki çelenk ile Kral'ın adını taçlandırmakta, **119-122.** AE., 18-19 mm, 3.95-6.15 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** **119-** 2009/77, **120-** 73/11-19, **121-** 74/8-6, **122-** 2004/521, **Monogram:** **A**, **Sembol:** mısır koçanı, **120-122-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 150-145, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 55, 51-53; HGC 9, 899; SNG Spaer, No. 1472; Babelon 856-861; SC Houghgton vd., 2008, 1790.

Öy. I. Aleksandros Balas'ın diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BAΣIAEΩΣ] AΛEΞANΔP[OY], Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, tümü noktalı bordür içinde, **123.** AE., 13 mm, 2.65 gr, Ky. 12, **Darphane:** Coele Syria, **Env. No.:** **123-** 2002/166, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 150-145, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 55, 43; HGC 9, 907; CSE 194; SC Houghgton vd., 2008, 1815.

II. Demetrios Nikator (MÖ 146-138)

Öy. II. Demetrios Nikator'un diademli başı, sağa, **Ay.** [BAΣIAE]ΩΣ ΔHMHT[P]IOY [ΦEOY] ΦIAAΔEΛΦ[OY] NIKATO[POΣ], cornucopiae (bereket boynuzu), **124.** AE., 17 mm, 8.20 gr, Ky 12, **Darphane:** Pentalpha, **Env. No.:** **124-** 2004/973, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 142/1-139/8, **Ref.** HGC 9, 998; SNG Spaer, No. 1748; CSE 876; Babelon 947; SC Houghgton vd., 2008, 1937.

Öy. II. Demetrios Nikator'un diademli başı, sağa, **Ay.** [BAΣI]AE[ΩΣ] ΔHMHTP[IOY] NIKATO[POΣ], Agathe Tyche ve Agathos Daimon karşılıklı duruyorlar; ikisi de kalathos giymiş ve el ele tutuşuyorlar, **125-126.** AE., 20-21 mm, 7.00-10.60 gr, Ky 12, **Darphane:** Nisibis, **Env. No.:** **125-** 78/2-44, **126-** 2004/958, **Monogram:** **125-** belirsiz, **Sembol:** cornucopiae, **126-** belirsiz, **Sembol:** cornucopiae, **Tarih:** MÖ 146-138, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 78, 24-25; HGC 9, 1004; SC Houghgton vd., 2008, 1980.

VI. Antiochos Dionysos (MÖ 144-142)

Öy. VI. Antiochos Dionysos'un diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** [B]AΣIAEΩΣ [A]NTIOXOY EΠIΦANOYΣ ΔIONYΣOY, Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **127.** AV Stater 7,20 gr, 19 mm, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** **127-** 74/8-175, **Monogram:** Apollon'un ayakları arasında **A**, **Tarih:** MÖ 144-142, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 66, 39.

Öy. VI. Antiochos Dionysos'un diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** [BA]ΣIAEΩ[Σ] [A]NTIOXO[Y] [EΠIΦANOYΣ] [ΔIONYΣOY], Apollon omphalos üzerinde oturuyor, sola; sağ elinde ok, sol elinde yere dayalı yay, **128.** AR Drahmi, 3,40 gr, 18 mm, Ky.12, **Darphane:** Apameia, **Env. No.:** **128-** 2003/1105, **Monogram:** Apollon'un ayakları arasında **AP**, **Tarih:** MÖ 144/3, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 64, 10; SMA 227f; HGC 9, 1036b; DCA 183; SC Houghton-Lorber, 2011.1a.

Öy. VI. Antiochos Dionysos'un diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** BAΣIAEΩΣ ANTIOXOY EΠIΦANOYΣ ΔIONYΣOY, ortada Dioskur mızraklarıyla dötrnala koşan at sırtında sola; chlamydes ve yıldızlar ile kaplı pileler giymiş, tümü sarmaşık, zambak ve tahıl başaklarından oluşan çelenk içinde, **129.** AR Tetradrahmi, 30 gr, 14,35 mm, Ky. 1, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** **129-** 94/2-3, **Monogram:** sağ boşlukta TPY, **AP**, ΣTA, sol boşlukta **ΘΞP**, **Tarih:** MÖ 144/3, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 63, 4; O.Morkhlom, 2000, 630; SC Houghton-Lorber, 2000.1e.

Öy. Genç Dionysos başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** BAΣIAEΩ[Σ] ANT[IOXOY], thyrsos, tümü sarmaşık çelenk içerisinde, **130.** AE., 21 mm, 7.30 gr, Ky 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** **130-** 76/5-36, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 144-142, **Ref.** SNG Spaer, No. 1485.

Öy. VI. Antiochos Dionysos'un diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** BAΣIAE[ΩΣ] ANTIOXO[Y] EΠIΦANO[YΣ] [ΔIONYΣOY], kantharos, **131-134.** AE., 16-21 mm, 6.20-7.60 gr, Ky. 12, **Darphane:** Apameia, **Env. No.:** **131-** 2004/76, **132-** 2003/176, **133-** 2004/208, **134-** 2004/519, **Monogram:** **131** ve **133-** **A**, **Sembol:** palmiye dalı, kontrmark içinde çapa, **132-** **ΔI**, **Sembol:** palmiye dalı, **134-** belirsiz, **Sembol:** palmiye dalı, **Tarih:** MÖ 144-142, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 65, 28; HGC 9, 1044; SC 2015.1e; Hermitage 530; Babelon 1023; SC Houghton vd., 2008, 2000.1g.

Öy. VI. Antiochos Dionysos'un diademli başı, sağa, **Ay.** [B]AΣIAE[ΩΣ] ANTIOXO[Y] EΠIΦANO[YΣ] ΔION[YΣOY], Nike ayakta, sola; uzun khiton giymiş, sağ elinde çelenk, sol elinde palmiye

dalı, **135.** AE., 20 mm, 4.50 gr, Ky 12, **Darphane:** Ptolemaios Ake, **Env. No.:** 135- 2000/1-180, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 144-142, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, Seleucidae XIX, 15; SNG Spaer, No. 1785; SC Houghton vd., 2008, 2024.

VII. Antiochos Euergetes Sidetes (MÖ 138-129)

Öy. Kanatlı Eros başı, sağa, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] ANTIOXO[Y] EYEPΓETO[Y], İsis tacı, **136-142.** AE., 17-19 mm, 3.85-7.05 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 136- 76/6-6, 137- 74/8-2, 138- 2002/153, 139- 2000/1-185, 140- 2005/31 141- 2000/1-187, 142- 2000/1-186, **Monogram:** 136- **ΕΟΡ**, 137- **ΘΟΡ**, 138- belirsiz, 139- **ΠΡ**, 140- **ΙΟΡ**, 141- belirsiz, 142- **Α**, **Tarih:** 138-129, **Ref.** BMC BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 74, 52-62; SC Houghton vd., 2008, 2066-2067.

Öy. Korinth miğferli Athena başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ΑΝΤΙΟΧ[ΟY] [EYEPΓETOY], baykuş; baş cepheden vücut profilden, **143.** AE., 15 mm, 2.25 gr, Ky 12, **Darphane:** Ptolemaios Ake, **Env. No.:** 143- 2001/1-52, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 138-129, **Ref.** HGC 9, 1102; DCA, 219; CSE 880; SNG Spaer, No. 2113-21126; SC Houghton vd., 2008, 2119.

Öy. Aslan başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ΑΝΤΙΟΧΟY] [EYEPΓETOY], sopa, **144.** AE., 13 mm, 2.45 gr, Ky 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 144- 72/13-4, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 138-129, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 74, 64-68; SNG Spaer, No. 1897; CSE, 281; HGC 9, 1097; SC Houghton vd., 2008, 2068.

II. Aleksandros Zabinas (MÖ 128-122)

Öy. Pruva; üstte Dioskurların başlığı ve iki yıldız, noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, tripod-lebes, **145.** AE., 16 mm, 3.85 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes **Env. No.:** 145- 99/4-219, **Monogram:** sol boşlukta A, sağ boşlukta **□**, **Sembol:** sol ve sağ boşlukta palmiye dalı, **Tarih:** MÖ 125-122, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 84, 31; HGC 9, 1176; SNG Spaer, No. 2347; Babelon 1333; SC Houghton vd., 2008, 2238.

Öy. Genç Dionysos'un sarmaşık çelenkli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, kanatlı Tyche ayakta, sola; sol elinde cornucopiae, sağ elinde dümen.

146. AE., 19 mm, 6.15 gr, Ky 12, **Darphane:** Apameia, **Env. No.:** 146- 2003/184, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 128-122, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 84, 32-33; HGC 9, 1166; Babelon 1324; SC Houghton vd., 2008, 2242.

VIII. Antiochos Grypos (MÖ 125-96)

Öy. VIII. Antiochos Grypos'un diademli başı, sağa, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] ANTIOXOY ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, Zeus Uranus ayakta, sola; başının üstünde hilal, sol elinde asa, sağ elinin üstünde yıldız, tümü defne çelengi içinde, **147.** AR Tetradrahmi, 14.85 gr, 25 mm, Ky. 6, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 147- 99/2-21, **Monogram:** sol boşlukta M; altında A, **Tarih:** MÖ 121-113, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 89, 14; SNG Spaer, No. 2495; SC Houghton vd., 2008, 2298.2f.

Öy. VIII. Antiochos Grypos'un diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ] [ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ] ΑΝΤΙ[ΟΧΟY], baykuş yatık amhora üzerinde; baş cepheden vücut profilden, **148.** AE., 20 mm, 5.80 gr, Ky 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 148- 99/4-190, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 125-121, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 87, 10-15; HGC 9, 1189; SNG Spaer, No. 2445-2451; SC Houghton vd., 2008, 2263.

Öy. VIII. Antiochos Grypos'un diademli başı, sağa; ışın taçlı, noktalı bordür içinde, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] ANTIOXOY [ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, kartal ayakta, sola; kanatları kapalı, **149-152.** AE., 19 mm, 4.50-5.95 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 149- 99/6-41, 150- 99/5-88, 151- 2002/442, 152- 2013/79, **Monogram:** 149- **ΒΡΡ**, **Sembol:** asa, 150-152- belirsiz, **Sembol:** asa, **Tarih:** MÖ 121/0-113, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 90, 25; SNG Spaer, No. 2517; CSE 323; SC Houghton vd., 2008, 2300.

Öy. VIII. Antiochos Grypos'un diademli başı, sağa, **Ay.** [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] ANTIOX[ΟY] [ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ], Tyche ayakta, sola; başında kalathos, sağ elinde dümen, sol elinde cornucopiae (bereket boynuzu). **153.** AE., 18 mm, 3.50 gr, Ky 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** 153- 78/2-23, **Monogram:** belirsiz, **Tarih:** MÖ 109-96, **Ref.** Babelon 1447; SC Houghton vd., 2008, 2314.

IX. Antiochos Kyzikenos (MÖ 114/3-95)

Öy. IX. Antiochos Kyzikenos'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BAΣΙΑΕΩΣ] [ANTIOXOY] [Φ]ΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, kanatlı yıldırım demeti, **154-156.** AE., 18-19 mm, 4.85-5.50 gr, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** **154-** 2000/1-183, **155-** 2007/302, **156-** 2004/923, **Monogram:** **154-** sol iç kısımda, **155** ve **156-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 114/3-113/2 **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 92, 16-19; SNG Spaer 2687-2696; HGC 9, 1248; SC Houhgton vd., 2008, 2364.

Öy. IX. Antiochos Kyzikenos'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BA]ΣΙΑΕΩΣ [A]NTIOXOY [Φ]ΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, Pallas Athena ayakta, yürüyor, sağa; sol elinde kalkan, sağ elinde mızrak, **157-158.** AE., 17-18 mm, 3.95-4.40 gr, Ky. 12, **Darphane:** Tarsos, **Env. No.:** **157-** 78/2-40, **158-** 76/5-8, **Monogram:** **157-** sol iç kısımda E, sol dış kısımda **NK**, **158-** belirsiz, **Tarih:** MÖ 114/3-112, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 93, 23; HGC 9, 1247; CSE 501; Babelon 1500; SC Houhgton vd., 2008, 2353.1.

Öy. IX. Antiochos Kyzikenos'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BAΣ]ΙΑΕ[ΩΣ] [ANTIOXOY] [ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ], Dionysos ayakta, sola; kısa chiton giymiş, sol elinde Thyrsos, sağ elinde kantharos, **159.** AE., 21 mm, 7.65 gr, Ky 12, **Darphane:** Tarsos, **Env. No.:** **159-** 2003/711, **Monogram:** sol boşukta E ve **NK**, **Tarih:** MÖ 114/3-112, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 93, 22; Houghton CSE 498; SNG Spaer, No. 2725; Babelon Rois 1484; Hoover HGC 9, 1246; SC Houhgton vd., 2008, 2352.

I. Philippos Philadelphos (MÖ 92-83)

Öy. I. Philippos Philadelphos'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [BA]ΣΙΑΕΩΣ [Φ]ΙΛΙΠΠΙΟΥ [Ε]ΠΙΦΑΝΟΥΣ [ΦΙΛΑ]ΔΕΛΦΟΥ, Zeus tahtta oturuyor, sola; himation giymiş, sol elinde asa, sağ elinde çelenk tutan Nike, tümü çelenk içinde, **160-164.** AR Tetradrahmi, 14.10-14.75 gr, 24-29 mm, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** **160-** 2009/136, **161-** 2003/207, **162-** 2021/5, **163-** 77/9-104, **164-** 80/3-13, **Monogram:** **160-162-** **Δ**, A, H, **163-** **Δ**, Φ, belirsiz, **164-** **Δ**, belirsiz, **Tarih:** MÖ 92-83, **Ref.** BMC The Seleucid Kings of Syria, s. 100, 1-17; HGC 9, 1319; Newell 441-451; Babelon 1560; Hunter 12; SNG Spaer, No. 2816-2841; SNG Paris, No. 1554; Hunter 3; SC Houhgton vd., 2008, 2463.

Öy. I. Philippos Philadelphos'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** [B]ΑΣΙΑΕ[ΩΣ] [Φ]ΙΛΙΠΠΙΟΥ [Ε]ΠΙΦΑΝΟΥΣ [ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ], Zeus tahtta oturuyor, sola; himation giymiş, sol elinde asa, sağ elinde Nike elindeki çelenk ile Zeus'u taçlandırıyor, tümü çelenk içinde, **165-166.** AR Tetradrahmi, 11.90-13.85 gr, 25-26 mm, Ky. 12, **Darphane:** Seleukeia Pieria, **Env. No.:** **165-** 99/4-72, **166-** 77/9-101, **Monogram:** **165** ve **166-** **Δ**, sol iç kısımda ve tahtın altında belirsiz, **Tarih:** MÖ 46-44, **Ref.** RPC 4128; HGC 9, 1360b.

Öy. I. Philippos Philadelphos'un diademli başı, sağa; noktalı bordür içinde, **Ay.** ΒΑΣΙΑΕ[ΩΣ] ΦΙΛΙΠΠΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ [Φ]ΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, Zeus tahtta oturuyor, sola; himation giymiş, sol elinde asa, sağ elinde Nike elindeki çelenk ile Zeus'u taçlandırıyor, tümü çelenk içinde, **167-169.** AR Tetradrahmi, 13.80-14.25 gr, 25-27 mm, Ky. 12, **Darphane:** Antiocheia Orontes, **Env. No.:** **167-** 71/3-1, **168-** 71/3-11, **169-** 2003/1216, **Monogram:** **167-169-** solda **X**, Zeus'un ayaklarının arkasında **Δ**, tahtın altında belirsiz, **Tarih:** MÖ 47/6-14/3, **Ref.** RPC I 4127; SC Houhgton vd., 2008, 2491.7; Prieur 4; McAlee 10.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi envanterinde yer alan ve 1971–2021 yılları arasında çeşitli yollar ile kazandırılan Seleukos Krallığı'na ait 169 adet sikke incelenmiştir. Bulgular, Seleukos Krallığı'nın siyasi, ekonomik ve dini yapısının sikkeler aracılığıyla bölgeye güçlü bir şekilde yansıdığını göstermektedir. Sikkelerin büyük çoğunluğunun Antiocheia Orontes darphanesinde basılmış olması, buranın krallığın uzun süreli ve merkezi bir darphane olduğunu bir kez daha doğrulamaktadır. Bununla birlikte farklı siyasi ve askeri koşullar nedeniyle çeşitli kentlerde de darphaneler kurulmuş, bu durum Seleukos yönetiminin hem esnekliğini hem de bölgesel dinamiklere uyum sağlama becerisini ortaya koymuştur.

Sikkeler üzerindeki ikonografik unsurların, Seleukos hanedanının dini-siyasi propagandasını ve bölgedeki yerel kültürle olan etkileşimini ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Apollon kültü, krallığın meşruiyet sembolü haline gelmiş; Zeus, Dionysos ve Ptolemaios etkili figürler de farklı dönemlerde kraliyet otoritesini pekiştirmek amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca quasi-otonom kent sikkeleri, Seleukosların yerel

kültürel ve inançlara gösterdiği hoşgörünün bir yansımasıdır. Bu sayede krallığın, çok kültürlü ve heterojen bir yapıda yaklaşık 248 yıl boyunca varlığını sürdürebildiği anlaşılmaktadır.

Bölgede Seleukos sikkelerinin yoğun bulunması, Fırat Nehri'ne yakın stratejik konumu sayesinde bölgenin antik dönemlerde önemli bir ticaret ve kültürel etkileşim merkezi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu çalışma, yalnızca Seleukos sikkelerinin kataloglanmasına katkı sunmakla kalmamış, aynı zamanda Elazığ ve çevresinin Klasik ve Helenistik dönemlerdeki tarihi coğrafyasına ışık tutmuştur.

Bölgesel Araştırmaların Artırılması: Elazığ ve çevresinde Seleukos dönemi yerleşimlerinin ve ticaret yollarının detaylı arkeolojik araştırmalarla incelenmesi, sikkelerden elde edilen bulguları destekleyecektir.

Numismatik Karşılaştırmalar: Elazığ'daki Seleukos sikkeleri, Anadolu'nun diğer bölgelerindeki buluntularla karşılaştırılarak, krallığın siyasi ve ekonomik stratejilerinin bölgesel farklılıkları daha net anlaşılabilir.

İkonografi Çalışmaları: Sikke üzerindeki ikonografik unsurların, yerel kültürle ilişkisi disiplinler arası bir bakış açısıyla (arkeoloji, tarih, dinler tarihi, sanat tarihi) ele alınmalıdır.

Müze Tanıtımı ve Eğitim: Elde edilen katalog bilgileri, müze ziyaretçilerine yönelik sergi panoları, dijital kataloglar ve eğitim materyallerine dönüştürülerek Elazığ'ın antik dönem mirası daha görünür hale getirilebilir.

Uluslararası İşbirliği: Seleukos Krallığı'na ait sikkelerin, uluslararası numismatik araştırmalarla karşılaştırmalı olarak incelenmesi, Elazığ'daki bulguların dünya literatüründe daha fazla yer bulmasına katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma Seleukos Krallığı'nın ekonomik ve siyasi yapısını yansıtan sikkelerin, yalnızca birer para birimi değil; aynı zamanda kraliyet ideolojisinin, dini inançların ve kültürel etkileşimlerin somut göstergeleri olduğunu ortaya koymuştur. Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan Seleukos Krallığı sikkelerinin incelenmesi, bölgenin özellikle Helenistik Dönem'deki önemini ve Seleukos Krallığı'nın hâkimiyetini açık bir şekilde vurgulamaktadır. Bu çalışma, ileride yapılacak olan kapsamlı arkeolojik ve tarihsel araştırmalara sağlam bir temel için önemli bir kaynak olacaktır.

Etik Beyan

“Elazğ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi’ndeki Seleukos Krallığı Sikkeleri” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma da etik kurul kararı zorunluluğu bulunmamaktadır.

Ethical Declaration

During the writing process of the study “*Coins of the Seleucid Kingdom in the Elazğ Archaeology Museum*” scientific rules, ethical and citation rules were followed. No falsification was made on the collected data and this study was not sent to any other academic publication medium for evaluation. Ethics Committee Permission is not required.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

1. Yazar %60, 2. Yazar %40 oranında katkı sağlamışlardır.

Statement of Contribution Rate of Researchers

The first author contributed 60%, and the second author contributed 40%.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Declaration of Conflict

There is no potential conflict of interest in the study.

Finansman

Bu çalışmanın geliştirildiği tez, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir. Proje numarası: SDK-2022-10686

Funding

This study was developed from a thesis supported by the Atatürk University Scientific Research Projects Coordination Unit. Project number: SDK-2022-10686.

Yapay Zeka ve Türleri Kullanım Beyanı

Bu makalenin yazımında yapay zeka ve türleri kullanılmamıştır.

Statement of Use for Artificial Intelligence and Its Types

Artificial intelligence and its various types were not used in the writing of this article.

Veri Paylaşım Beyanı

Bu çalışmanın verilerini bulguların doğrulanması amacıyla makul bir talep üzerine "etik ilkeler ve yayın politikası"nın ilgili kısmında belirtilen şartlara göre paylaşabileceğimizi beyan ederiz.

Data Sharing Statement

We declare that, upon reasonable request for the purpose of verifying the findings, we can share the data of this study according to the conditions specified in the relevant section of the "ethical principles and publication policy".

Not

Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenen tez çalışmasından geliştirilmiştir. Proje numarası: SDK-2022-10686

Note

This study was developed from a thesis supported by the Atatürk University Scientific Research Projects Coordination Unit. Project number: SDK-2022-10686

Kaynakça

- Ali, M. (2023). *Seleukoslar Dönemi'nde Suriye: Büyük İskender'in Ölümünden (M.Ö. 323), Pompeius'un Suriye Fethi'ne Kadar (M.Ö. 64)*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, M. (2010). *İstanbul'un Antikçağ Tarihi*. Odin Yayıncılık.
- Atav Köker, İ. (2016). *Seleukos Krallığı'nda Sikke Basımı ve Şanlıurfa Müzesi'nden İki Define*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gardner, P. (1878). *A Catalogue of The Greek Coins in the British Museum, The Seleucid Kinds of Syria*. London: Printed By Order of the Trustees.
- Gülerdoğan, F. & Yılmaz, C. A. (2023). Hellenistik Dönem Anadolu'sunda Seleukosların İzleri Üzerine Bir Değerlendirme. *OANNE-S-Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi* 5/1, 43-72.
- Gürcan, A. (2024). *Büyük İskender, Ordusu ve Komutanları*. Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Houghton, A. & Lorber, C. (2002). *Seleucid Coins A Comprehensive Catalogue Part I, Seleucus I Through Antiochus III*. Classical Numismatik Group, INC.
- Houghton, A., Lorber, C. & Hoover, O. (2008). *Seleucid Coins A Comprehensive Catalogue Part II, Seleukos IV Through Antiochus XIII*. Classical Numismatik Group, INC.
- Kınacı, M. (2017). Demetrios'un Kıbrıs'ı Fethi. *Phaselis Disiplinler Arası Akdeniz Araştırmaları Dergisi, Volume III.*, 149-162.
- Morkhlom, O. (2000). (çev. Oğuz Tekin)?, *Erken Hellenistik Çağ Sikkeleri*. Homer Kitabevi.
- Newell, E. T. (1978). *The Coinage of The Eastern Seleucid Mints From Seleucus I to Antiochus III*. The American Numismatic Society.
- Özal, K. (2024). Diadokhi Arasındaki Mücadelenin İskender İmparatorluğuna Etkileri. *DergiPark Akademik Tarih ve Tarihçi*, 3, Sayı:2, 2024, 87-101.
- Özkaya, M. (2023). *Seleukos Kraliçeleri*, Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsait, M. (1985). *Hellenistik ve Roma devrinde Pisidyalı tarihî*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Sicilius, D. (1963). *The Library of History*. (çev.: C. Bradford Welles-C.H. Oldfather London:), Loeb Classical Library, Harvard University Press.
- Tekin, O. (2008). *Antik Numismatik ve Anadolu (Arkaik ve Klasik Çağlar)*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Tekin, O. (2021). *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*. İletişim Yayınevi.
- Temizkan, M. (2017). *(Seleukoslar Döneminde Antiokheia (Antakya))*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkoğlu, A. (2019). *Seleukosların Anadolu Egemenliği*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wright, N. L. (2005). Seleucid Royal Cult, Indigenous Religious Traditions and Radiate Crowns: The Numismatik Evidence. *Journal of Mediterranean Archaeology, Volume 18*, 67-82.

EXTENDED ABSTRACT

The Elazığ Archaeology and Ethnography Museum's collection includes 169 coins of various types, minted at different mints, belonging to nineteen different Seleucid kings, and recorded through purchase, donation, and confiscation. Of these, one is gold, 23 are silver, and 145 are bronze. The coins consist of the coins of the Seleucid Kings, starting from the first king of the Seleucid Kingdom, Seleucus I Nicator, to the reign of Philip I Philadelphos. The distribution of coins according to kings is as follows; Seleucus I Nicator (10), Antiochus I Soter (14), Antiochus II Theos (6), Seleucus II Kallinikos (1), Seleucus III Keraunos (19), Antiochus III Megas (9), Axaios (1), Seleucus IV Philopator (4), Antiochus IV Epiphanes (25), Demetrios I Soter (9), Alexander I Balas (25), Demetrios II Nicator (3), Antiochus VI Dionysus (9), Antiochus VII Euergetes (9), Alexander II Zabinas (2), Antiochus VIII Grypos (7), Antiochus IX Kyzikenos (6), Philippos I Philadelphos (5) and Philippos I Philadelphos type (5). While creating the chronology of the coins in the catalogue, the catalogues created by BMC The Seleucid Kings of Syria, Artur Houghton-Catharine Lorber (2002), Artur Houghton-Catharine Lorber-Oliver Hoover (2008) and E.T. Newell were used. The Seleucid Kingdom was founded by Seleucus I Nicator in 312/11 BC and collapsed in 64 BC when Pompeius Magnus, sent to the region by the Roman Senate, dethroned the last Seleucid King, Antiochus XIII Pompey Magnus annexed the region, along with the Seleucid Kingdom, to the Roman province of Syria. Thus, the Seleucid Kingdom, which had ruled the region for approximately 248 years, was erased from the historical stage. During his reign of approximately 248 years, between 312/11-64 BC, there were many fights for the throne in the kingdom, and due to these fights, two kings ruled simultaneously in different regions. Seleucid queens of Ptolemaic origin also sided with the Ptolemaic kingdom during the struggles for the throne, securing the support of the Ptolemaic kingdom for their chosen king. This support gave them a voice in the administration, a position reflected in their coins. Sometimes their portraits were placed alongside the king's, and sometimes coins were struck with their portraits directly. Furthermore, the kingdom's coins depicted cults of the Ptolemaic Kingdom (Isis, the eagle, etc.), and coinage styles and weight systems were also employed. This is particularly evident in coins minted during the reign of Antiochus IV. The most important mint of the Seleucid kings was Antiocheia, but due to political turmoil, mints outside Antiocheia sometimes served as primary mints. Furthermore, kings established mints along the route during campaigns to defray military expenses. The kingdom's first coins were generally minted for administrators, public works, city construction, and military expenditures. The imagery on the coins appears to be integrally linked to religious and political situations. Some coins display Seleucid eras. These dates reveal political events or whether the king visited the city at that time. Coins were struck at mints in the kingdom, including Antiochus Orontes, Ptolemy Ake, Ai-Khanoum, Tigris, Mygdonia-Nisibis, Callirhoen-Edessa, Pentalpha, Aigeia, Seleukeia Pieria, Coele-Syria, Tarsos, Mopsus, Apameia, Alexandrine, Daphne, Magnesia, Sardes, Epiphaneia, and Hierapolis/Kastabala. The royal bronze coins featured portraits of kings, the gods and goddesses Laodice IV, a horse's head, a Macedonian shield, a ship's prow, and a lion's head on the obverse. The gods and goddesses depicted on the obverse are Zeus, Artemis, Apollo, Athena, Dionysus, Tyche, Eros, Medusa, and Isis. The gods and goddesses depicted on the reverse are Zeus, Athena, Artemis, Apollo, Dionysus, the Veiled Goddess (Demeter?), Tyche, Agathe Tyche and Agathos Daiomon, and Nike. The reverse also depicts such attributes as an eagle, tripod, prow, crown of Isis, bow and quiver, kantharos, owl, thyrsos, and lightning bolt, as well as animals such as elephants, Indian bulls, Dioscuri, trophies, anchors, cornucopiae, and the Dioscuri headdress. Apollo was the ruling god of the Seleucid royal family, and therefore frequently featured on coins. The anchor was also its symbol. The palm branch depicted on coins is associated with the conquest of Coele Syria and Phoenicia. Cornucopiae, on the other hand, resulted from both cultural interaction and kinship ties with the Ptolemaic Kingdom. Certain cities under its rule were granted the right to mint coins. These cities, known as quasi-autonomous cities, depicted their local cults on coins. The minting locations, molds, and circulation chronology of the coins, along with the coin circulation in the lands under the kingdom's rule, will be revealed and presented to the scientific world. Furthermore, under Roman rule, the posthumous coins of Philip I Philadelphos were minted with few modifications until they were withdrawn from circulation in 17/6 or 14/3 BC. Five of these coins were also examined. The catalog contains multiple coins of the same type. The most distinctive of these coins was selected and added with its catalog number. This study, being one of the first to be comprehensive in this way, further enhances its significance.